Nr. 5 (468)
2026 m. gegužė

Kaina
2 Eur

Akiratis

LIETUVOS KURČIŲJŲ DRAUGIJOS MĖNRAŠTIS

Nematomi tarp mūsų: Šiaurės ir Baltijos šalių kurčneregių forumas

Lygybė per kalbas: kodėl Lietuvai reikalingas Lietuvių gestų kalbos įstatymas?

K. RIMKIENĖ: gyvenimo misija tarp gestų, sporto ir šeimos

SVEIKINAME 31-OJO LGK GIMTADIENIO PROGA!

ŠIAME NUMERYJE

2–3 **Trumpai apie mus**

PSICHOLOGAS PATARIA

4 **Mirties baimė**

KURČNEREGYSTĖ

4–6 **Nematomi tarp mūsų: Šiaurės ir Baltijos šalių kurčneregių forumas**

GESTŲ KALBA

7–8 **Lygybė per kalbas: kodėl Lietuvai reikalingas Lietuvių gestų kalbos įstatymas?**

PASAULIO KURTIEJI

9 **„Paimk mane už rankos“: pirmoji pažinčių laida britų gestų kalba**

MŪSŲ ŽMONĖS

10–12 **K. Rimkienė: gyvenimo misija tarp gestų, sporto ir šeimos**

ŠVIETIMAS

13 **Kauno mokyklos naujienos**

SMURTUI – NE!

14–15 **Moterys tarp kontrolės ir priklausomybės**

15–16 **Psichologinis smurtas: nematoma problema**

16–17 **Kaip psichologinis smurtas veikia mūsų smegenis?**

DARBO RINKA

18–19 **„Be-Ge Baltic“: 30 metų atviros kultūros**

PAŽINTIS

20–21 **D. J. Birley: galimybių architektė, kurianti susitikimo vietas tarp pasaulių (2 dalis)**

ARCHITEKTŪRA

21–22 **Vilniaus architektūros festivalis pirmą kartą pristato kurčiųjų namus**

SPORTAS

22–24 **„Bronzinių žvaigždučių“ skleidžiama šviesa vis ryškesnė**

Viršelyje – fotografo **Kęstučio Mieliausko** nuotr.

Trumpai APIE MUS

Gegužės 4-oji – Lietuvių gestų kalbos diena.
Tai mūsų kalba. Mūsų tapatybė.
Mūsų bendruomenė.
Ji gyva kiekviename pokalbyje, kiekviename susitikime, kiekvienoje istorijoje. Bet kalba turi būti ne tik vartojama. Ji turi būti gerbiama ir saugoma.
Todėl laikas žengti kitą žingsnį –
Lietuvai reikia
Lietuvių gestų kalbos įstatymo.
Be kalbos – nėra įtraukties.
Švęskime lietuvių gestų kalbą kartu!

LKD prezidentė Vaida Lukošiūtė

* * *

Gegužės 16 dieną Kipre vyko Europos kurčiųjų sąjungos, angliškai EUD, generalinė asamblėja (susirinkimas) ir rinkimai. EUD prezidente dar vienai kadencijai perrinkta **Sofia Isari**. EUD valdybos nare išrinkta **Vaida Lukošiūtė**. Sveikiname! Lietuvai renginyje taip pat atstovavo valdybos narys **Arnoldas Matulis**.

Nuotraukoje matome (iš k.): LKD valdybos narys Arnoldas Matulis, EUD viceprezidentė Helga Stevens, EUD prezidentė Sofia Isari, EUD valdybos nariai: Filipe Venade de Sousa, Vaida Lukošiūtė ir Mari Virtanen.

* * *

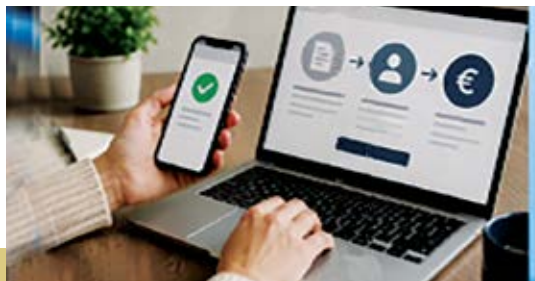
Europos negalios forumo (European Disability Forum) (EDF) šalių narių susirinkime dalyvavo 3 Lietuvos atstovės: **Indrė Širvinskaitė**, **Dovilė Juodkaitė** ir **Vaida Lukošiūtė**. Aptarta daugybė asmenims su negalia rūpimų klausimų, vyko EDF prezidento ir EDF tarybos rinkimai.

Primename, kad I. Širvinskaitė yra Lietuvos negalios organizacijų forumo (LNF) prezidentė, D. Juodkaitė yra kadenciją baigiančios EDF tarybos narė, o V. Lukošiūtę mes gerai pažįstame kaip LKD prezidentę, o nuo šiol ir – kaip EKS (angl. EUD) tarybos narę. Dabar I. Širvinskaitė buvo išrinkta EDF tarybos nare. LKD lyderė pasidžiaugė, kad Europoje Lietuvos balsas tampa vis reikšmingesnis.

* * *

Lietuvoje nuo birželio 1 dienos didėja išmokos tėvams, auginantiems mažus vaikus. Daugiau informacijos – nuskenavus QR kodą. 👉

Ką turime žinoti apie pasirengimą ekstremalioms situacijoms? Informacija gestų kalba nuskenavus QR kodą. 👉 Ramybė, pasiruošimas ir remtis tik patikima informacija. Patariama sekti oficialią *Lietuvos kariuomenė* paskyrą. Turėti suruoštą 72 valandų išgyvenamumo kuprinę. Jei pranešama eiti į priedangą – klausyti nurodymo.

Kas turi būti 72 val. išgyvenamumo kuprinėje? Dokumentai, negendančio maisto, vandens, pinigų, vaistų, drabužių pagal sezoną, miegmaišis, peilių, žiebtuvėlis, radijo imtuvas, maitinamas baterijomis (jei yra klausos likučių), mobilusis telefonas, įkroviklis ir energijos kaupiklis (pakrauti telefonui, jeigu nėra elektros) bei pakelis baterijų jam. Tačiau jei kam nors reikia papildomų dalykų (deguonies kaukės, reguliariai vartojamų vaistų, sauskelnių ir pan.), pasirūpinti ir jais. Kur yra artimiausia priedanga, sužinosite apsilankę *72.lt*.

* * *

Gegužę draugijos viešųjų ryšių komandos vadovės pareigas pradėjo eiti **Gabrielė Valaitytė**. Ji pakeitė prieš tai šiose pareigose dirbusią Ramunę Jurkšienę.

* * *

Austrijoje įvyko tarptautinis susitikimas, skirtas kurčiųjų švietimui. Šis renginys buvo organizuotas pagal projektą „DeafSign“. Susitikime dalyvavo mokslininkai, tyrėjai ir mokytojai iš Europos. Kalbėta, kaip vaikai mokosi gestų kalbos ir kaip padėti jų šeimoms; kaip užtikrinti, kad kurti žmonės turėtų geras sąlygas mokytis. Dalyviai dirbo grupėse, bendravo ir dalinosi idėjomis apie būsimus bendrus darbus. Lietuvai atstovavo **Kęstutis Vaišnora**.

Jevgenija Rutkauskas yra 4 vaikų kurčioji mama. 3 jos vaikai yra su klausos negalia. Iš jų vienas turi autizmą, vienas – ADHD. Susitikime su bendrijos „Aidas“ bendruomene mama dalinosi vaikų auginimo patirtimi.

Kartais specialistams sunku laiku atpažinti kitus sutrikimus, nes juos paslepia kurtumas. Tėvai atvirai kalbėjo apie savo kasdienybę ir didelę problemą – dėl bendravimo barjero specialistai jiems nesuteikia pakankamai informacijos, kaip lavinti vaikus.

* * *

JAV patvirtintas pirmasis istorijoje genų terapijos vaistas „Otarmeni“. Jis skirtas paveldimam kurtumui gydyti. Kaip veikia vaistas? Kai kurie žmonės negirdi dėl pakenkto OTOF geno. Šis genas padeda vidinei ausiai perduoti signalus į smegenis. Vaistas suleidžiamas į ausį tik vieną kartą. Jis pataiso geną, ir žmogus pradeda girdėti. Atlikus tyrimą su 20 žmonių, net 17 iš jų klausa pagerėjo, dalis girdėjo šnabždesį.

* * *

Dvidešimtajame pasaulio kurčiųjų šachmatų čempionate Ispanijoje Lietuvos šachmatininkai **Tomas Jankūnas** ir **Eglė Neringa Marcinkevičienė** tapo pasaulio čempionais „Open“ turnyro asmeninėse varžybose. Vilnietis – tarp vyrų, kaunietė – tarp moterų.

E. N. Marcinkevičienė taip pat iškovojo du planetos vicečempionės titulus. Ji buvo antra greitųjų (rapido) ir „žaibo“ šachmatų varžybų senjorių moterų (vyresnių nei 55 m.) grupėse.

* * *

Gegužės 16 dieną prie Senosios Zapyškio bažnyčios 21 kartą vyko tarptautinis aitvarų festivalis „Tarp žemės ir dangaus“. Galimybė dalyvauti renginyje kurtiesiems atsirado, kai Kauno kurčiųjų centras užmezgė bendradarbiavimą su Ežerėlio kultūros centru ir užsako renginiui gestų kalbos vertėjus.

Mirties baimė

Donata LUKOŠIENĖ
LKD psichologė

Mirtis yra natūralu, bet baisu.
Žmogus bijo, kas bus po mirties,
nes nežino.
Normalu, kad apie mirtį negalvoji kasdien.
Nebent nutinka nelaimė, liga, artimojo mirtis.
Tada kyla daug nerimo, liūdesio, klausimų.
Mirties baimė naudinga, nes tada saugai save.
Jeigu baimė trukdo gyventi, sunku nusiraminti,
daug apie tai galvoji, tai vargina.
Niekas nežino, kada mirsime. Svarbu, kaip gyvenu dabar.
Skirk laiko galvoti apie šiandien, apie save ir
santykius su kitais žmonėmis, rask prasmingos veiklos.
Tada bus ramiau, kad darai ką gali.
Svarbu neslėpti baimės ir atvirai pasikalbėti
su draugu, artimuoju ar psichologu.
Padeda tikėjimas, gamta, užimtumas.
Pasistenk galvoti ne apie tai, ko negali pakeisti,
o ką gali padaryti ir ką turi šiandien.

Mirtis yra natūrali gyvenimo dalis, tačiau daugeliui žmonių ji kelia baimę. Tai visiškai normalu. Žmogus dažnai bijo nežinomybės, galvoja apie tai, kas bus po mirties, arba nerimauja dėl savo artimųjų. Kiti labiau bijo ne pačios mirties, o skausmo, ligos ar vienatvės.

Dažniausiai apie mirtį daug negalvojame. Tačiau ši tema tampa svarbi susidūrus su liga, nelaime ar artimo žmogaus netektimi. Tuomet gali atsirasti daugiau nerimo, liūdesio ir įvairių klausimų apie gyvenimą.

Ši baimė yra naudinga. Ji padeda saugoti save, rūpintis sveikata ir būti atsargesniems. Tačiau kartais baimė tampa per stipri. Žmogus gali nuolat galvoti apie mirtį, sunkiai atsipalaiduoti, vengti kai kurių vietų ar veiklų. Toks nerimas vargina ir trukdo džiaugtis gyvenimu.

Svarbu suprasti, kad mirties visiškai kontroliuoti negalime. Nė vienas žmogus nežino, kada ateis gyvenimo pabaiga. Tačiau galime rūpintis tuo, kaip gyvename dabar. Kai daugiau dėmesio skiriame šiandien dienai, santykiams, poilsiui ir prasmingai veiklai, nerimas dažnai sumažėja.

Daugeliui žmonių padeda atviras pokalbis. Kalbėjimas apie baimę dažnai palengvina jausmus. Galima pasikalbėti su artimu žmogumi, draugu ar psichologu. Kai kurie žmonės ramybę randa tikėjime, kiti – šeimoje, gamtoje ar mėgstamoje veikloje. Jei mintys apie mirtį tampa labai dažnos, kelia stiprų nerimą ar trukdo kasdieniam gyvenimui, verta kreiptis pagalbos į psichologą. Pagalba gali padėti jaustis ramiau ir saugiau.

Svarbu neslėpti savo jausmų ir negėdyti savęs dėl baimės. Bijoti mirties yra žmogiška, tačiau ši baimė neturėtų valdyti viso gyvenimo. Kartais verta mažiau galvoti apie tai, ko negalime pakeisti, ir daugiau dėmesio skirti tam, ką turime šiandien.

Nematomi tarp mūsų: Šiaurės ir Baltijos šalių kurčneregių forumas

Kai žmogus apkursta – jis netenka žmonių, kai apanka – netenka daiktų. O kas nutinka tuomet, kai pasaulis pamažu visiškai nutyla ir tamsėja, atimdamas abi pagrindines jusles? Atsakymų į šį sukrečiantį klausimą, o kartu ir konkrečių sisteminių sprendimų balandžio 22–24 dienomis Kaune, Vytauto Didžiojo universitete (VDU), ieškojo gausus būrys Lietuvos ir užsienio ekspertų. „Akiračio“ inf.

Forumo organizatoriai.

Čia įvyko istorinis, pirmasis valstybiniu lygmeniu Lietuvoje organizuotas 4-asis Šiaurės ir Baltijos šalių kurčneregių forumas, sukvietęs akademikus, politikus, socialinius darbuotojus bei pačių bendruomenių atstovus iš Lietuvos, Latvijos, Estijos, Suomijos, Švedijos ir Islandijos.

Prie šio sudėtingo ir atsakingo tarptautinio renginio organizavimo daug prisidėjo Suomijos kurčneregių asociacija, Šiaurės šalių ministrų tarybos biuras Lietuvoje, Šiaurės šalių gerovės centras, Asmens su negalia teisių apsaugos agentūra (ANTA). Tačiau svarbiausios pareigos teko Lietuvos kurčiųjų draugijos (LKD) komandai. Tai jos pastangomis forumas tapo matomas ir girdimas aukščiausiu lygiu. Ypatingas vaidmuo teko LKD prezidentei Vaidai Lukošiūtei – ne tik telkti organizatorius, sveikinti gausius užsienio svečius, moderuoti forumo sesijas, bet ir užtikrinti sklandų skirtingų šalių patirčių dialogą.

Šio trijų dienų renginio tikslas viešojoje erdvėje buvo įvardytas labai aiškiai – atkreipti visuomenės ir sprendimų priėmėjų dėmesį į vis dar „nematomą“ kurčneregių bendruomenę, kelti visuomenės sąmoningumą ir, remiantis dešimtmečiais kaupta Šiaurės šalių patirtimi, inicijuoti vieningos pagalbos sistemos kūrimą Lietuvoje. Forumo programa buvo išskaidyta į tris strategines ašis: nuo pirmąją dieną pristatytų haptinės (socialinės-jutiminės) komunikacijos pagrindų bei prisilietimo metodikų iki antrosios dienos diskusijų apie socialines paslaugas, advokaciją ir teisinį negalios identifikavimą.

Visgi didžiausiu forumo kulminacijos tašku tapo trečioji diena, iškėlusi esminį klausimą: nuo ko turime pradėti – nuo paslaugų kūrimo ar nuo paties žmogaus paieškos? Per jautrias asmenines istorijas ir vertėjų patirtis susirinkusiesiems atsivėrė tikroji kasdienybės realybė,

Suomijos kurčneregių asociacijos dalomoji medžiaga.

kurioje persipina skausmingi išgyvenimai, nepalaužiamas noras bendrauti ir viltis sulaukti sisteminių valstybės pokyčių.

Haptika – revoliucinė socialinė-jutiminė komunikacija

Siekis ištraukti kurčneregius iš visuomenės paraščių reikalauja ne tik politinės valios, bet ir labai konkrečių, praktinių įrankių. Būtent todėl pirmoji forumo diena buvo paskirta revoliucinei socialinei-jutiminei (haptinei) komunikacijai (SHC). Suomijos kurčneregių asociacijos komunikacijos ekspertė dr. Riitta Lahtinen ir Šiaurės šalių gerovės centro vyresnysis patarėjas Gøranas Andreasas Gregoras Caspianas Forsgrenas dalyviams pristatė dar 1990-ųjų pradžioje Šiaurės šalyse gimusį prisilietimo metodą. Ši metodika skirta informuoti aklumą ar kurčneregystę turintį asmenį apie aplinką, kitus žmones ir jų veiksmus.

Lietuvos gestų kalbos vertėjai ir specialistai praktiniuose užsiėmimuose mokėsi haptikos „gramatikos“ ir jos elementų (haptemių). Pranešėjai demonstravo, kaip per skirtingą vietą, spaudimą ir prisilietimo laiką ant žmogaus kūno galima tiksliai perduoti krypties informaciją, apibūdinti kambario erdvę, baldų išsidėstymą ar net bendrauti apie maistą ir gėrimus.

Svarbiausia – haptika leidžia perteikti susitikimo metu tvyrančias emocijas bei bendrą atmosferą. Kaip pabrėžė dr. R. Lahtinen, neužtenka kurčneregio palikti „ant baseino krašto“ – šie jutiminiai ženklai įtraukia jį į patį veiksmo sūkurį.

Paslaugos ir advokacija

Antrąją dieną forumo svorio centras persikėlė į socialinių paslaugų ir advokacijos sritį. Gøranas Forsgrenas savo pranešime „Kas yra kurčneregystė?“ akcentavo būtinybę pereiti nuo siauro medicininio požiūrio į funkcinę perspektyvą, orientuotą į kasdienį žmogaus gyvenimą. Jis paaiškino, kad kurčneregystė nėra tik pilnas aklumas ir kurtumas, kaip įprasta manyti. Iš tiesų tai kartu pasireiškiantis regos ir klausos sutrikimas, kurio sunkumas toks didelis, kad sutrikusios juslės negali kompensuoti viena kitos.

Suomijos kurčneregių asociacijos generalinio direktoriaus Risto Hoikkaneno moderuojamoje sesijoje Šiaurės ir Baltijos šalių atstovai dalijosi patirtimi, apnuogindami sistemų skirtumus. Suomijos patirtį pranešimuose pristatė asociacijos garbės pirmininkė Ulla Kungas bei paslaugų konsultantai, o Švedijos situaciją apžvelgė šios šalies kurčneregių asociacijos valdybos narys Johanas Mölleris. Apie Estijos realybę kalbėjo Talino Helenos mokyklos specialiojo ugdymo mokytoja Zuljetta Hinto.

Dr. Riitta Lahtinen iš Suomijos mokė: kurčneregystė yra atskira negalia, bet tai nereiškia, kad žmogus visiškai kurčias ir aklas, kaip buvo įprasta manyti iki šiol. Taip leista suprasti, kad, peržvelgę kurčiųjų ir aklųjų bendruomenes, greičiausiai, rasime ne vieną tokį asmenį ir Lietuvoje.

Lietuvos situaciją bendrame pranešime pristatė LKD prezidentė Vaida Lukošiūtė bei viena iš šios temos pradininkių šalyje, dar 1992 m. bendradarbiavimą su Šiaurės šalimis pradėjusi tiflopedagogė Dalia Taurienė. Pranešėjos pabrėžė, kad dėl mažo šių žmonių skaičiaus pagalba Lietuvoje ilgą laiką buvo teikiama tik fragmentiškai per pavienius projektus, o kurčneregiai, įtraukiami tik į kurčiųjų arba aklųjų bendruomenes, praranda galimybę gauti pilnavertę, specializuotą pagalbą.

Kol Šiaurės šalyse veikia brandi, valstybės finansuojama paramos ekosistema, Baltijos šalyse asmenys su abiejų juslių praradimu vis dar susiduria su esminėmis identifikavimo problemomis, informacijos prieinamumo ribotumu ir gilia socialine izoliacija. Grupinio darbo metu delegatai aptarinėjo skirtingas patirtis ir situacijas, ieškojo praktinių sprendimų, kaip sukurti preventyvias paramos sistemas.

Nuo teorijos prie strategijos

Galiausiai trečioji diena sujungė teoriją bei strategijas su gyva, pulsuojančia realybe – asmeninėmis istorijomis. Suomijos kurčneregių asociacijos pirmininko pavaduotojas Aarne Pirkola ir vertėja Mira Suomela atvėrė duris į profesionalaus vertimo poroje užkulisius, o Estijos bei Lietuvos atstovai – Taivo Poolmaa ir Rūta Gudaitienė – pasidalijo asmenine bei šeimos kova už teisę būti išgirstiems.

Forumas baigėsi generaline paneline diskusija, į kurią susibūrė patys kurčneregiai, socialinių tarnybų vadovai, ministerijų bei Seimo Asmenų su negalia teisių komisijos atstovai. Šis baigiamasis akcentas tapo ne tiesiog pasikeitimu vizitinėmis kortelėmis, o tiesioginiu raginimu valdžios institucijoms: nustatytos didžiausios sistemos spragos ir pradėtos brėžti gairės teisiniams pokyčiams, kurie leistų Lietuvai pagaliau prilygti šiaurietiškam pagalbos modeliui.

Kai pasaulis pamažu nutyla ir tamsėja

Viena pagrindinių forumo temų tapo asmeniniai išgyvenimai susidūrus su kurčneregyste – unikalia negalia, kurios negalima vertinti tiesiog kaip atskirų klausos ir regos sutrikimų sumos. Kaip rodo praktika, viena dažniausių šios būklės priežasčių yra Ašerio (angl. Usher) sindromas – genetinis sutrikimas, pasireiškiantis įgimtu kurtumu arba neprigirdyste ir progresuojančiu regėjimo praradimu dėl pigmentinio retinito.

Savo istorija pasidalijęs Suomijos kurčneregių asociacijos pirmininko pavaduotojas Aarne Pirkola pasakojo, kad ši diagnozė jam buvo nustatyta devynerių metų. Nors vaikystėje matė pakankamai ir lankė kurčiųjų mokyklą, augdamas vaikinas pastebėjo pradėjęs kliūti už daiktų ir griuvinėti. Progresuojanti liga reikalavo nuolatinio prisitaikymo: sulaukęs dvylikos, jis turėjo atsisakyti mėgstamo ledo ritulio, penkiolikos – susitaikyti su mintimi, kad niekada nevairuos automobilio, o aštuoniolikos – pranešti draugams, jog įprastų gestų nebepakanka ir jam reikalinga taktilinė gestų kalba bei baltoji lazdelė. Nepaisydamas iššūkių, A. Pirkola įgijo du diplomus (verslo administravimo ir terapeuto), išmoko naudotis haptika ir šiandien didžiuojasi savo kurčneregio identitetu.

Panašia patirtimi dalijosi ir Estijos kurčiųjų paramos asociacijos pirmininkas Taivo Poolmaa, kuriam regėjimas pradėjo silpti šešiolikos metų, kai prietemoje tapo sunku įžiūrėti draugų rodomus gestus. Šį sindromą, kurį paveldėjo iš tėvų, vyras turi kartu su dviem savo broliais.

Renginyje dalyvavo SADM viceministrė R. Grigalienė, ANTA direktorė E. Čaplikienė.

Kurčneregių vertėjų darbas forumo metu.

Organizatorių archyvo nuotr.

Nematomi tarp mūsų: Šiaurės ir Baltijos šalių kurčneregių forumas

Lietuvos atstovų patirtis rodo, kad kelias iki diagnozės pripažinimo šeimose būna itin skausmingas. Bendrijos „Suvoka“ pirmininkė Rūta Gudaitienė prisiminė, kaip prieš daugiau nei tris dešimtmečius, sužinojusi apie sūnaus neprigirdystę, iš pradžių neigė gestų kalbos poreikį ir bandė vaiką „išgydyti“ net pasitelkdama ekstrasensus. Tik vėliau, specialistų nukreipta teisinga linkme, šeima rado pagalbą. Šiandien jos sūnus, kuriam regos problemos paūmėjo studijų metais, yra baigęs mašinų elektroniką, dirba tarptautinėje kompanijoje, daug keliauja ir užsiima kūryba – save pilnai realizuoja ir gyvena turiningą gyvenimą.

Forumą sukrėtė ir sujaudino kaunietės šeimos gydytojos Editos Matonės, auginančios pustrečių metų kurčnebylystę bei regos negalią turintį sūnų Tadą, liudijimas. Interviu su Tado mama kviesime skaityti kituose „Akiračio“ leidiniuose.

Pranešėjos pabrėžė, kad diagnozės pranešimas šeimą perskrodžia negailestingai, todėl šalia otorinolaringologų kabinetų būtina psichologinė pagalba, kurios Lietuvoje vis dar trūksta – gydymo įstaigų stendai apie tokius atvejus dažnai būna tušti.

Šiaurietiškas modelis

Suomijos patirtis demonstruoja, kaip turi veikti išvystyta paslaugų sistema. Vertėja Mira Suomela, jau 25 metus dirbanti su kurčneregiais, pasakojo, kad Suomijoje universitete galima įgyti vertėjo diplomą ir vėliau pasirinkti kurčneregių vertimo specializaciją. Vertėjai lydi klientą visą gyvenimą, o dirbant ilgiau – verčiama poroje, kur vienas intensyviai verčia, o kitas talkina.

Pavyzdžiui, ledo ritulio rungtynėse vienas vertėjas taktiliu pasakoja, kas vyksta aikštėje, o kitas ant nugaros piešia žaidėjų išsidėstymą ir judėjimą. Tam naudojama haptika – specialių prisilietimų (jutiminių signalų) sistema, padedanti perteikti aplinkos atmosferą ir emocijas. Suomijos socialinė agentūra iš vertėjų griežtai reikalauja būti baigus specialius taktilio ir haptikos kursus. Vertėjai taip pat rūpinasi kliento saugumu, perspėja apie fizines kliūtis bei rūpestingai paiso aprangos etiketo: stengiasi rengtis tamsiai dėl geresnio kontrasto.

Suomijos kurčneregių asociacijos generalinis direktorius Risto Hoikkanen pristatė įspūdingą statistiką: 5,5 mln. gyventojų turinčioje šalyje asociacija vienija apie 1000 kurčneregių. Vyriausybė pilnai finansuoja jų mokymus, kurie trunka 20 dienų specializuotame centre Tamperėje. Čia asmenys nemokamai mokomi orientacijos erdvėje, mobilumo su baltąja lazdele bei Brailio rašto.

Lietuvos realybė ir ateities strategija

Lietuvoje situacija kol kas išlieka sudėtinga. Nors ANTA atstovė Rasa Balaišienė informavo, kad šalyje sudaromi individualios pagalbos planai (2024 m. parengta 20 tokių planų), užtikrinantys vertimo ir kitas paslaugas pagal savivaldybes, vieningos pagalbos sistemos kurčneregiams vis dar nėra.

Kas yra kurčneregystė?
Tai sunki negalia, kai žmogus vienu metu blogai girdi ir blogai mato.
Kaune įvyko svarbus forumas apie kurčneregystę.
Forume svečiai iš Suomijos ir Švedijos pasakojo apie pagalbą kurčneregiams jų šalyje.
Ten vertėjai padeda žmonėms visą gyvenimą. Jie naudoja haptiką – specialius prisilietimus ant kūno.
Tai padeda suprasti aplinką ir emocijas.
Lietuvoje tokios pagalbos sistemos dar nėra.
Ateities tikslai: įkurti specialią darbo grupę kurčneregystės klausimams.
Surasti žmones, kuriems reikia pagalbos.
Sukurti aiškų paslaugų planą.

Pagrindinė teisinė problema – Lietuvos teisėje nėra įtvirtintos pačios „kurčneregystės“ sąvokos. Negalios nustatymo tarnyboje nurodoma tik viena – sunkesnioji – negalia, pagal kurią ir skiriama pagalba, tačiau nėra pilnai atsižvelgiama į abiejų juslių praradimo sukeliamą kokybinį šuolį bei kompleksinių paslaugų poreikį. Dėl paslaugų trūkumo kai kurios Lietuvos šeimos netgi priima drastiškus sprendimus išvykti gyventi į kurčneregiams vaikams palankesnes užsienio šalis.

Užsienio svečiai paragino Lietuvos atstovus nežiūrėti į kurčneregystę vien iš medicininės perspektyvos, o ugdyti šių žmonių tapatybę. Suomijos ekspertai pateikė konkrečias gaires ateičiai.

Darbo grupės įsteigimas: pirmiausia būtina suburti darbo grupę iš ANTA, LKD ir LASS atstovų, kuri parengtų veiksmų strategiją. Identifikavimas ir viešinimas: iš pradžių, siekiant neatbaidyti jautriai į terminus reaguojančių žmonių, siūloma vartoti apibūdinimą „asmenys su klausos ir regos negalia“ ir ieškoti jų per esamų organizacijų statistiką. Finansavimo modelis: nors Lietuvos atstovai išreiškė norą turėti nuolatinį, o ne konkursinį projektinį finansavimą, suomiai pabrėžė, kad Šiaurės šalyse daugelis sėkmingų paslaugų (įskaitant haptiką) prasidėjo būtent nuo ilgalaikių projektų. Svečiai taip pat pasiūlė trims Baltijos šalims apsijungti bendram projektui.

Nors kelio pradžia reikalauja mažų ir lėtų žingsnių, forumo dalyviai sutarė – svarbiausia turėti aiškų teikiamų paslaugų planą, kad vos atsiradus poreikiui, pagalba žmogų pasiektų akimirksniu.

MRF MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Lygybė per kalbas: kodėl Lietuvai reikalingas Lietuvių gestų kalbos įstatymas?

Anželika TERESĖ
Aurelija BANIULAITIENĖ

Vyriausybės nutarimu 1995 m. lietuvių gestų kalba (LGK) buvo pripažinta kaip kurčiųjų gimtoji kalba. „Šiuo nutarimu žengėme pirmą, tvirtą, rimtą žingsnį, dabar norime žengti ir antrąjį“, – kalbėdamas apie LGK įstatymo poreikį, forumą pradėjo jo moderatorius Vytautas Pivoras.

Prezidento patarėja V. Budzevičienė, KM viceministrė E. Utarienė, LKD prezidentė V. Lukošiūtė.

Apie tai, kad reikia naujo sisteminio požiūrio į LGK ir kad minėtas nutarimas jau neatitinka dabartinės situacijos bei poreikių, diskutuota balandžio 30 d. Nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje vykusiame Valstybinės lietuvių kalbos komisijos (VLKK) ir Vilniaus kolegijos Gestotyros centro (GC) organizuotame forume „Lygybė per kalbas. Ko negalima nežinoti apie lietuvių gestų kalbą?“

Dialogas, griaunantis visuomenės mitus

„Forumas inicijuotas atsižvelgiant į bendruomenės poreikius, kurie atsakingai perduodami ir yra išgirsti LR Prezidento. Ir dėl to Prezidento komanda šiuo metu rengia LGK įstatymo projektą. Siekiant rasti geriausius LGK tvarkybos klausimų sprendimus, buvo analizuojama lietuvių kalbos tvarkybos sistema ir kalbos puoselėjimo praktika Lietuvoje, vyko įvairūs susitikimai, o vaisingi pokalbiai su VLKK atvedė iki lingvistus, mokslininkus, valdžios institucijų ir kurčiųjų interesams atstovaujančių organizacijų atstovus subūrusio kalbų forumo“, – renginio poreikį įvardijo GC vadovė **Anželika Teresė**.

„Tai svarbus ir itin būtinas didelio proceso etapas, – kalbėjo apie forumo svarbą apjungti idėjas ir nuomones A. Teresė, – šviesti visuomenę apie LGK ir bendruomenės poreikius, diskutuoti, įvardinti svarbiausius klausimus, šios dienos iššūkius bei tam tikra prasme įsipareigoti ir įpareigoti.“

VLKK pirmininkė **dr. Violeta Meiliūnaitė**, atidarydama forumą, priminė, kad VLKK kalbos forumai rengiami jau penktus metus, kaskart pasirenkant mažiau žinomas, kartais kiek nepatogias temas. Šį kartą įsiklausyta į gestakalbių poreikius.

„LGK apaugusi daugeliu mitų, atrodo, kad tai siauros žmonių grupės kalba, kad visame pasaulyje ji tokia pati, todėl susitikti pasikalbėti, mažinti atstumus tarp žmonių yra mažiausia, ką gali padaryti Kalbos komisija ir pati kalba – sakytinė, rašytinė ar LGK. Mes turime susikalbėti, kad būtume stipri bendruomenė“, – sveikindama forumo dalyvius sakė VLKK vadovė.

Forume sveikinimo žodį tarusi socialinės apsaugos ir darbo viceministrė **Rita Grigalienė** pripažino, kad tokie forumai labai reikšmingi, jie padeda griauti stereotipus ir kurti dialogą. „Ženkime ten, kur lietuvių gestų kalba ne skiria mus, o vienija, kur lygybė yra ne siekis, o realybė“, – kvietė viceministrė.

A. Teresės teigimu, būtent tai forume ir įvyko: „Tai buvo pirmas žingsnis link tokio plataus dialogo su mokslininkais, politikais, kurčiųjų organizacijų vadovais. Pamatėme jų nuoširdų įsitraukimą, norą spręsti kylančius klausimus drauge, atsakomybės jausmą – kad LGK įstatymas ir jo tolimesnis kelias nėra tik šios bendruomenės reikalas, tai – visuomenės atsakomybė.“

Pirmoji panelinė diskusija.

Vyko forumas „Lygybė per kalbas“. Jį organizavo Valstybinė lietuvių kalbos komisija ir Vilniaus kolegijos Gestotyros centras. Dalyviai kalbėjo, kad Lietuvai reikalingas Lietuvių gestų kalbos įstatymas. Forumo metu padarytos kitos išvados: gestų kalba yra visavertė kalba; kurtieji labiau kitakalbiai, nei turintys negalią; trūksta gestų kalbos tyrimų; gestų kalba reikalinga visiems. Lietuvos Prezidento komanda rengia įstatymą ir įsitikinusi, kad jo priėmimas keis požiūrį į gestų kalbą.

Nuo medicininio modelio prie kalbinės bendruomenės

Forume buvo perskaityti trys pranešimai, kuriais nuosekliai pristatyta LGK, įvardyti būsimo įstatymo privalumai bei aptarta situacija Lietuvoje.

Pirmasis pranešėjas, LGK norminimo pradininkas, GC vykdomo projekto ekspertas-konsultantas **Mantrimas Danielius** pranešime „Lietuvių, gestų ar kalba?“ pabrėžė, kad „LGK yra visavertė, turinti visus kalbai būdingus lygmenis“.

Pranešėjas M. Danielius. Diskusijos dalyvės: V. Budzevičienė, A. Staševičienė, J. Levickienė, prof. L. Vilkienė, M. P. Kumžaitė.

Lygybė per kalbas: kodėl Lietuvai reikalingas Lietuvių gestų kalbos įstatymas?

Jis kvietė į kurčiuosius žvelgti kaip į kitakalbius, nes pradžioje jie mokosi LGK, o vėliau – rašytinės lietuvių kalbos. „Kai su jais daugiau bendrauji, supranti, kad jie ir yra daugiau kitakalbiai nei asmenys su negalia“, – teigė M. Danielius, pridurdamas, kad dvikalbystė visada yra gerai, ypač kai kalbos tokios skirtingos. Kartu pranešėjas stebėjosi, kad per trisdešimt metų nėra nuosekliai vykdyti LGK tyrimai ir iki šiol ji nėra tinkamai sunorminta: „Yra pinigų vertimui, bet jie nėra skiriami tyrimams.“

LKNUC gestų kalbos sklaidos ir mokymo skyriaus metodininkė, sukaupusi patirties Lietuvoje ir Suomijoje (kur gestų kalba turi valstybinį statusą), bei aktyvi kurčiųjų teisių gynėja **Mona Paula Kumžaitė** pranešime „10 priežasčių, kodėl reikia LGK įstatymo“ išskyrė esminius argumentus. Nors Lietuvoje gyventi gera, kurčio žmogaus poreikiai vis dar ignoruojami kone kiekviename amžiaus tarpsnyje – nuo gimimo iki pat senatvės. Gestų kalba reikalinga ne tik bendravimui – tai susiję su žmogaus teisėmis visose srityse, todėl pokyčiai būtini oresniam gyvenimui. „Pigiau ir teisingiau yra užtikrinti kalbą iš karto, o ne taisyti žalą po to, ir už tai atsakinga valstybė“, – įsitikinusi M. P. Kumžaitė.

LKD prezidentė **Vaida Lukošiūtė** aptarė LGK mokymosi galimybes ir LKD rengtas LGK įstatymo gaires, įvardydama kalbos puoselėjimo kryptis bei atsakingus vykdytojus. Ji priminė, kad ilgą laiką Lietuvoje dominavo medicininis modelis, kai kurtumas buvo laikomas problema, o pagrindinis tikslas – „pataisyti“ klausą. Šiandien artėjama prie naujo modelio – kurtieji laikomi kalbine ir kultūrine bendruomene, o LGK – savarankiška, nepriklausoma Lietuvos kalba.

Pasak LKD prezidentės, vaikas turi teisę mokytis ir bendrauti LGK nuo kūdikystės, nes vėlyvas kalbos įgijimas daro ilgalaikę žalą. Šis procesas laikosi ant keturių ramsčių – šeimos, švietimo, vertėjų ir viešojo sektoriaus. Nors nėra iliuzijų, jog visi girdintieji mokysis LGK, tačiau kuo daugiau žmonių ją mokės, tuo laisvesnis bus gyvenimas ir stipresnis ryšys su visuomene. LKD mato būtinybę užsiimti nuosekliu LGK tvarkybos , tyrimų, norminimo darbu ir jį patikėti atlikti GC.

Teisiniai aspektai ir universalaus dizaino būtinybė

Diskusijoje dalyvavusi kultūros viceministrė **Edita Utarienė** (kadangi lietuvių kalba rūpinasi būtent Kultūros ministerija) pritarė, kad atėjo laikas atsigręžti į kultūrinę bei kalbinę įvairovę ir pačią kalbą, o ne tik į socialinę integraciją: „Kultūros ministerijai reikia atsigręžti į kalbą.“

Bene daugiausiai į LGK problematiką ir įstatyminę bazę įsigilinusi LR Prezidento patarėja **Vaida Budzevičienė** neabejoja, kad LGK įstatymo priėmimas keis požiūrį į LGK. „Pradėjome nuo prieinamumo, o pasirodo, kad čia didelis Lietuvos turtas“, – apie LGK reikšmę kalbėjo Prezidento komandos narė. V. Budzevičienė pabrėžė, kad itin svarbu įstatyme teisingai parinkti sąvokas, apimančias viską, kas sietina su kalba, pavyzdžiui, kaip tinkamai apibrėžti terminą „gestakalbis“.

„Gestakalbiai – labai gera sąvoka, ji iš esmės apverčia mąstymą“, – tvirtino Žmonių su negalia teisių stebėsenos komisijos prie Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos narė **Ana Staševičienė**. Ji atkreipė dėmesį, kad Lietuvoje vis dar šlubuoja praktinis įstatymų įgyvendinimas: „Vis dar turime institucinį aklumą ir „varnelių“ žymėjimo kultūrą.“

Akcentuodama universalaus dizaino naudą, A. Staševičienė pirmiausiai išskyrė saugumą krizinėse situacijose: „Pagalvokime apie krizinę situaciją, kurioje gali būti triukšminga, – gi gestakalbiai turi privalumą komunikuoti tarpusavyje sėkmingiau negu girdintieji.“ Tačiau esą realybė liūdna – net 97 proc. Lietuvos įstaigų neužtikrina saugios evakuacijos negirdintiems ar prasčiau girdintiems žmonėms.

Mokslo potencialas ir ateities perspektyvos

Vilniaus universiteto (VU) Lituanistinių studijų katedros profesorė **prof. Loreta Vilkienė** teigė, kad tolesnei LGK plėtrai trūksta gestakalbių studentų, kalbos specialistų ir tyrėjų. „Jei būtų užtikrintas finansavimas, aukštoji mokykla tikrai atsivertų šios kalbos puoselėjimui“, – tvirtino mokslininkė.

Nors sistemingų tyrimų trūksta, prof. L. Vilkienė pasidžiaugė, kad šioje srityje jau auga jaunoji specialistų karta. Ji įvardijo VU magistrę Ievą Pečiulytę-Silaevą, disertaciją rengiančią A. Teresę bei forumo dalyvę, GC specialistę Gedvilę Diržiūtę. Pastaroji, sėkmingai baigusi taikomosios kalbotyros magistrantūros studijas VU, buvo apdovanota už geriausią 2025 m. magistro darbą humanitarinių mokslų srityje (tyrimų sritis – kurčiųjų šeimų kalbos politika), o tai tik patvirtina, kad kurtieji gabūs, stropūs, jų moksliniai darbai vertingi.

Apie tai, kaip universitetai galėtų labiau prisidėti prie gestakalbių studentų galimybių, kalbėjo ir VDU Lituanistikos katedros vedėja, VLKK narė **doc. dr. Laura Kamandulytė-Merfeldienė**. Jos teigimu, įtraukčiai trukdo standartizuotas tradicinis mokymas, todėl aukštosioms mokykloms reikia lankstumo bei glaudesnio dialogo su bendruomenėmis.

Lietuvos šeimų, auginančių kurčius ir neprigirdinčius vaikus, bendrijos PAGAVA pirmininkės pavaduotoja **Joana Vanagienė** komentavo, kad būtina šviesti ir pačius tėvus, rodant jiems gestų kalbos vertę, nes kartais šeimos, vedamos išankstinių nuostatų, pasirenka tik medicininį kelią.

Šis forumas padarė stiprų postūmį kalbėtis apie LGK plačiau, megzti būsimo įstatymo įteisinimo galimybes ir kurti jam tvirtą užnugarį. Kad klausimas yra itin aktualus, įrodo ir visuomenės dėmesys – šiuo metu titruotas ir į LGK išverstas forumo įrašas fiksuoja didžiausias peržiūras VLKK forumų istorijoje.

MRF MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

„Paimk mane už rankos“: pirmoji pažinčių laida britų gestų kalba

Iš anglų kalbos vertė Joana VANAGIENĖ
Šaltinis: *https://www.theguardian.com/*

Laida „Hold My Hand“ (liet. „Paimk mane už rankos“) skirta išskirtinai gestakalbiams, kurie dažnai būna itin tiesmuki ir atviri. Laidos vedėjos **Heroda** ir **Hermon BERHANE**, kurios yra kurčios identiškos dvynės, teigia, kad ši laida visiškai naujai atskleidžia kurčiųjų bendruomenę.

Per pažintis – kurčiųjų kultūros sklaida

Nors tai gal ir ne pirmoji televizijos laida, kurią galima apibūdinti kaip „daugiau nei pažinčių šou“, tačiau tai tikrai pirmoji tokio pobūdžio laida britų gestų kalba (BSL). „Mes labai ilgai laukėme šios laidos, – sako Heroda. – Kai kurie žmonės niekada nėra matę mūsų kultūros, mūsų tapatybės ir kaip mes bendraujame. Taip, tai pažinčių laida, bet ji nėra vien tik apie pažintis – laidoje taip pat parodoma mūsų kultūra ir tapatybė, o televizijoje to dar nėra buvę.“

Dvynės, turinčios daugiau nei 125 tūkst. sekėjų savo bendroje „Instagram“ paskyroje „Being Her“ (liet. „Būti ja“), tikisi paneigti tai, ką Hermon vadina „daugybe mitų apie kurčiuosius – žmonės mano, kad mes negalime kažko daryti vien tik todėl, kad kitaip bendraujame.“

Merginų bendradarbiavimas su pažinčių programėle „Tinder“ 2023 m. parodė, kad 71 proc. 18–24 metų jaunuolių nesijaustų užtikrintai susitikinėdami su žmogumi, kurio pagrindinė bendravimo kalba yra BSL.

Pasak Britų kurčiųjų asociacijos, Jungtinėje Karalystėje yra apie 150 tūkst. BSL vartotojų, iš kurių 8,7 tūkst. yra kurtieji.

Reikėjo šiek tiek vaidybos

„Tai tiesiog kita kalba, – sako Heroda. – Reikia būti smalsiam, atviram ir nebijoti pažinti kitokio pasaulio.“ „Ypač girdintiesiems kitokio pasaulio, – sako Hermon. – Girdintieji daug kalba ir dažnai slepiasi už savo žodžių. O kurtieji emocijas dažniau parodo atvirai – mes save išreiškiame kitaip, todėl tampame labiau pažeidžiami.“ Visi „Hold My Hand“ dalyviai yra arba kurtieji, arba kurčiųjų tėvų vaikai (CODA), kurie nuo vaikystės su tėvais bendrauja BSL.

Kadangi kurčiųjų bendruomenė nėra didelė, Hermon ir Heroda dažnai jau būna pažįstamos su laidos dalyviais. „Tai labai maža bendruomenė, – sako Heroda. – Todėl mums teko apsimesti, kad nepažįstame dalyvių, ir tiesiog tęsti filmavimą. Tam reikėjo šiek tiek vaidybos.“

Laimė, abi seserys yra aktorės, tačiau pripažįsta, kad kartais sunku neįsitraukti į pokalbius. „Buvo tiek daug dalykų, kuriuos norėjome pasakyti dėl mūsų, kaip kurčiųjų, tapatybės ir kultūros, – sako Heroda. – Turėjome save kontroliuoti.“

Kurtieji – tokie patys žmonės

Pirmąjį šou sezoną sudaro trys serijos, kuriose aptariama daug įvairių temų. Žaidimų metu dalyviai drąsiai diskutuoja apie intymumą ir santykius, o kai kurios užduotys būna netgi provokuojančios.

„Mes, kurtieji, esame labai atviri, tiesūs ir sąžiningi, – sako Heroda. – Norėčiau, kad girdintieji tai pamatytų. Labai norėčiau, kad girdintieji suprastų, jog kurtieji yra tokie patys žmonės. Nėra jokio skirtumo – mes visi esame žmonės. Svarbiausia yra žmogiškumas. Yra meilė, seksas, džiaugsmas, flirtas, taip pat yra pažeidžiamumas. Mes esame visiškai tokie patys.“

https://www.theguardian.com/

Laidos vedėjos Heroda ir Hermon Berhane.

Didžiojoje Britanijoje sukurta pažinčių laida „Paimk mane už rankos“.
Tai pirmoji laida, kurioje bendraujama britų gestų kalba (BSL).
Laidos tikslas – ne tik padėti žmonėms susirasti porą, bet ir parodyti kurčiųjų kultūrą bei tapatybę.
Laidos vedėjos yra **Heroda** ir **Hermon Berhane**.
Jos yra kurčios dvynės ir dirba aktorėmis.
Seserys turi populiarią „Instagram“ paskyrą, kurioje jas seka virš 125 tūkstančių žmonių.
Vedėjos nori sugriauti mitus apie kurčiuosius ir parodyti, kad jie tokie patys žmonės.
Visi laidos dalyviai yra kurtieji arba CODA (girdintys kurčiųjų tėvų vaikai).

„Mes labai panašūs, tačiau sudėtingiausia yra komunikacijos barjerai. Turime mokytis vieni iš kitų. Jūs kalbate kalba, kurios aš negirdžiu, o aš kalbu kalba, kurios jūs nesuprantate“, – pratęsia pokalbį Hermon.

„Mūsų bendravimas yra gyvesnis, jis labiau primena vakarėlį, – sako Heroda. – Jame daugiau tikrumo, nes žmonės nesislepia už žodžių. Norėčiau, kad girdintieji tai pamatytų.“

Laidos kūrėjai mano, kad linksmas pažinčių formatas, atskleidžiantis kurčiųjų tapatybę, gali sudominti labai plačią auditoriją.

MRF MEDIJŲ REMIMO FONDAS

Asmeninio albumo nuotr.

2025 m. Portugalijoje vykusioje EFSLI konferencijoje kartu su kolegėmis Virga ir Nina.

LKSK archyvo nuotr.

LKSK viceprezidentė K. Rimkienė ir prezidentas E. Kriūnas

K. Rimkienė: gyvenimo misija tarp gestų, sporto ir šeimos

Kalbino Nijolė KRASNIAUSKIENĖ

Kristina RIMKIENĖ – dviejų puikių, kurčiųjų sporto bendruomenėje jau dėl jų pačių asmeninių nuopelnų žinomų vaikų mama, klausos negalios šeimų bendrijos „Aidas“ pirmininkė, LGKVC vertėja ir LGKVA tarybos narė, „Akiračio“ neetatinė korespondentė, Klaipėdos kurčiųjų sporto klubo „Šermukšnis“ pirmininkė, o nuo šiol – ir LKSK viceprezidentė. Ir visose srityse, prie kurių prisiliečia, moteris kuria pokytį. Kaip vienoje paroje telpa tiek veiklų?

K. Mieliausko nuotr.

Kristina Rimkienė.

Kurtumo genas

„Į mūsų giminę iš motinos pusės yra įsisukęs „kurtumo genas“, – taip prisistato mūsų herojė. – Dvi mano tetos ir pusseserė yra kurčiosios. „Geno“ užtektinai teko man pačiai ir abiem mūsų su Mariumi vaikams.“ Pirmagimė dukra Marija, motinos žodžiais, faktiškai yra kurčioji. Geriausiai iš šeimos narių girdi sūnus Tadas, nors bet kuris audiologas turbūt pasakytų, kad ir jo rezultatai nėra puikūs. Sutuoktinio giminėje – visi girdintieji, jis pats apkurto vaikystėje, nuo vaistų.

Kristinos motina ją, neprigirdinčiąją, išmokė kalbėti, skaityti, suprasti tekstą. To paties, kaip teigia, pašnekovė siekė ir savo vaikams: kad tvirtai jaustųsi dviejų kalbų aplinkoje. Išleido juos į girdinčiųjų mokyklas, bet niekada neskyrė nuo kurčiųjų bendruomenės.

Atkreipiame pašnekovės dėmesį, jog viešojoje erdvėje ji ypač ėmė reikštis apie 2018 m. Moteris pritariamai linkteli galvą. „Apie tą laiką „paleidau“ savo vaikus“, – sako, turėdama galvoje, kad maždaug tuo metu jos vaikai tapo savarankiškesni, mažiau reikėjo pagalbos sakytinės kalbos įgūdžius ugdytis. Nuo tada mūsų herojė daugiau laiko galėjo skirti profesinei karjerai ir visuomeninėms veikloms. Ir nejučia įsisuko.

„Mums labai pasisekė, nes abu mūsų vaikus mokė Klaipėdoje žinoma surdopedagogė Jolanta Bružauskienė. Jos darbo rezultatai stulbinantys“, – dėkingai apie ugdytoją atsiliepia pašnekovė.

Tačiau čia pat pabrėžia: kurčių vaikų klausos ir sakytinės kalbos gebėjimai yra maždaug 70 proc. tėvų ir 30 proc. pedagogų darbo rezultatas. Anot jos, be visiško šeimos atsidavimo iš negalios gniaužtų ištrūkti nepavyks, lietuvių kalbos pasaulis neatsivers. Beje, tarp K. Rimkienės įgytų trijų universitetinio lygio – dviejų bakalauro ir vieno magistro laipsnių – diplomų yra ir surdopedagogikos, įgytas dar prieš susilaukiant savo atžalų.

Mūsų herojė iš tų kurčiųjų sistemos žmonių, kurie nevengia nepatogių temų. Ji sako: „Neįsivaizduoju, kaip aš, be LGK, būčiau susikalbėjusi su savo dukra, kol ji nemokėjo lietuvių kalbos.“ Ir suprantame, kad mama viešai diskutuoja su girdinčiais kurčiųjų vaikų tėvais, kurie šeimoje atsisakė gestų kalbos. Nors pačios Kristinos gimtoji kalba yra lietuvių, Rimkų šeimoje LGK yra pagrindinė kalba, nes vyras ir tėtis negirdi ir vienintelis nesinaudoja klausos aparatais.

Du trečdaliai gyvenimo su gestų kalba

Kai iš Litorinos mokyklos sulaukė pasiūlymo dirbti kurčiųjų istorijos mokytoja (toje pat ugdymo įstaigoje prieš tai moteris dirbo auklėtoja, administratore, popietinio mokymo auklėtoja), prisimena, kad pamokų medžiagą gestų kalba iš vakaro iškaldavo mintinai. Tuomet ateidavo į pamoką ir visą turinį „išpildavo“. Tačiau rezultatai nebuvo stulbinantys.

„Kalbėjau „kalke“, tad vaikai suprato ne viską. Persilaužti užtruko. Mano pirmąja gestų kalbos mokytoja tapo kurčioji kolegė Rita“, – dėkingai prisimena pašnekovė. Gestų kalbos gramatikos mūsų herojė mokėsi savarankiškai, taip pat stebėdama kurčiųjų pokalbius.

Šiandien Litorinos mokyklos mokytojų sąraše K. Rimkienės pavardės nėra, bet iš įstaigos gyvenimo ji nepasitraukė: dalyvauja jame kaip „Šermukšnio“ ir „Aido“ vadovė, o kartais tiesiog kaip LGK vertėja. Socialiniuose tinkluose vis skaitome apie kartu su ugdymo įstaiga jos ar jos kartu su kolegomis įgyvendinamus projektus: stovyklas, ekskursijas, mokymus.

Mūsų herojė taip pat yra dirbusi surdopedagoge profesinėje mokykloje. Tačiau šiuo metu ji savo karjerą sako vystanti kita kryptimi, o pedagoginį darbą pristabdė. Sprendimą aiškina tuo, jog švietime „pusinis atsidavimas“ neįmanomas. „Mokytojai savo darbo valandų paprastai neskaičiuoja“, – tikina pašnekovė.

Tačiau, remdamasi dvilype – vaikų su klau-

Su Klaipėdos kurčiųjų sporto klubo „Šermukšnis" tarybos nariais: Giedriumi, Toma, Donata ir Juliumi.

Vertimas į žodinę kalbą Klaipėdoje vykusioje konferencijoje.

Šis pasakojimas apie **Kristiną Rimkienę**.
Moterį, kurios gyvenimo misija – visiškas atsidavimas šeimai ir kurčiųjų bendruomenei.
Ji augina du vaikus su klausos negalia
ir yra rūpestinga, mylinti mama.
Jos darbas ir visuomeninė veikla apima gestų kalbą, tėvų bendrijos „Aidas“ veiklą ir sportą.
Visose srityse ji daro pokytį.
Neseniai ji išrinkta Lietuvos kurčiųjų sporto komiteto viceprezidente.

sos negalia mamos ir surdopedagogės, istorijos mokytojos – patirtimi, K. Rimkienė kartu bando ieškoti atsakymo į vieną sudėtingiausių šio meto kurčiųjų švietimo klausimų – valstybinio lietuvių kalbos egzamino turinio prilyginimą girdintiesiems.

„Perskaityti kūrinį, jį suvokti, parašyti rišlią kūrinio analizę, tegu ir vartojant iki 250 leksinių vienetų apimties sumažintą žodyną, ypač žinant, jog mūsų vaikai neskaito grožinės literatūros kūrinių (masiškai neskaito!), jiems yra per sunku. Nerimauju, kad pamažėle risimės į sovietinius laikus, kai su universitetiniu išsilavinimu kurčiųjų faktiškai nebuvo. Nusibrauks visų kitų dalykų pasiekimai, nes karjeros studijos taps nepasiekiamos dėl neišlaikyto lietuvių kalbos egzamino“, – dėsto savo poziciją K. Rimkienė. Negerą tendenciją esą atskleidė pernai metų egzamino rezultatai: ir Vilniuje, ir Klaipėdoje dauguma kurčiųjų lietuvių kalbos egzamino neišlaikė.

„Išankstinis kūrinio turinio vertimas į gestų kalbą? Norėčiau pamatyti, kuris kurčiasis vertėjas imsis atsakomybės versti taip, kad atsiskleistų potekstės, kai ir mes, lietuvių kalbos gimtakalbiai, ne visada idėją vienareikšmiškai suprantame? LGK egzaminas? Pritariu, tai labai svarbu kurčiųjų savivertei, tapatybei įsivertinti. Bet kokią naudą LGK egzaminas turės stojimui į aukštąsias mokyklas?“ – beria rūpimus klausimus į eterį K. Rimkienė.

Klausiame, o kaip Rimkų vaikai – ar pavyko jiems įveikti neskaitymo demoną? „Atrodo, kad mano vaikams bus viskas gerai“, – atsako į provokaciją pašnekovė.

Sporto vertėjos specializacija

Mūsų herojė jau spėjo išsiskirti ir LGK vertėjų būryje. Ji seniai subrendo kaip LGK vertėja, bet „iššovė“ viešumoje, kai ją atrado Lietuvos kurčiųjų sporto komitetas ir pakvietė versti deflimpiadoje Brazilijoje. Dar labiau save kaip sporto srities vertėją K. Rimkienė įtvirtino Europos buriavimo čempionate, kur kartu su trimis kolegėmis: Virga, Nina ir Gabija – puikiai susidorojo su daugybe laukusių varžybų iššūkių. Tad, kai vėl Kristina buvo pakviesta vykti kaip LGK vertėja į Tokijo deaflimpiadą, tai buvo tarsi savaime suprantama.

Tiesa, šios deflimpiados ir, kaip teigiama sporto bendruomenėje, medalių viltis apkartino prieš pat žaidynes patirta M. Rimkutės, dukros, trauma. Tačiau darni šeima įrodė, kad ir sunkiais etapais geba mobilizuotis. Rimkai susitvarkė su iššūkiu ir, atrodo, jau užsigydė žaizdas.

Indėlis į kurčiųjų sportą

O ką Kristinai reiškia naujos visuomeninės LKSK viceprezidentės pareigos? Parodytą didelį pasitikėjimą, pasak moters, kurį dar tik teks pateisinti. K. Rimkienė komentuoja, kad „LKSK prezidentas Edvinas Kriūnas tiek daug padaręs dėl kurčiųjų sportininkų, kad, vargu ar kam šiuo metu pavyktų daugiau“.

Ir vardija: pasamdyti geriausi šalies treneriai, dėmesys sportininkų sveikatai ir gerovei, operatyvi pagalba ištikus traumoms ir nemokamos operacijos, kurias atlieka žymiausi šalies chirurgai, bei pooperacinė reabilitacija. Ne mažiau svarbu, ilgas solidžių rėmėjų sąrašas ir rinktinės narių aprūpinimas nemokamu sporto inventoriumi, apranga, suteikiamos sąlygos treniruotis. Ir svarbiausia – pagarbūs santykiai, nuopelnų viešinimas, bendrystė.

Dėl to naujoji viceprezidentė teigia savo veiklą kreipsianti į kitą flangą. Ketina prisidėti ieškodama naujų sporto talentų ir stiprindama kurčiųjų sportinį judėjimą per klubus. Santūriai sako, kad „Šermukšnio“ sporto klubas, kuriam ji neseniai išrinkta vadovauti, o prieš tai buvo jo ilgametė valdybos narė ir projektų įgyvendintoja, turi sukaupęs veiklų patirties. Ji norėtų ja dalintis su kitais miestais, juolab Panevėžio ir Šiaulių klubams neseniai pradėjo vadovauti naujos pirmininkės.

K. Rimkienės sąskaitoje yra įgyvendintų projektų, sudariusių sąlygas vaikams ir jaunimui „pasimatuoti“ kelias sporto šakas, ji svarsto iniciatyvą pratęsti kituose projektuose. Atėjo esą laikas kurčiųjų trenerių mokymams apie kurčiuosius: kalbą, kultūrą, identitetą. Jos nuomone, svarbu sukurti sporto bendruomenei kuo daugiau galimybių, užpildyti laisvalaikį patraukliomis veiklomis ir susitikimus dažninti. Taip pat – suintensyvinti darbą su savivaldybių sporto skyriais.

Po 2025 m. Tokijo deflimpiados vykusiame ICSD kongrese E. Kriūną ir K. Rimkienę „užkabino“ Tarptautinio olimpinio komiteto atstovės pranešimas, kuriame ji ragino prie nacionalinių sporto organizacijų vykdomųjų komitetų burti sportininkų atstovų komisijas. Ir neseniai LKSK buvo maloniai nustebintas sužinojęs, kad Lietuva yra pirmoji šalis, kuri po deflimpiados pasikvietė TOK lektorių supažindinti su tokios komisijos sudarymo ir veiklos principais. Štai tokiais žodžiais LKSK viceprezidentė pristato savo „minimum“ programą.

Regioninės šeimų bendrijos lyderė

„Aido“ pavadinimu Klaipėdos regioninė tėvų bendrija veikia seniai. Tačiau apie 2018 m. organizacijai iškilo grėsmė išsivaikščioti.

Asmeninio albumo nuotr.

Tradicinis baidarių žygis su Klaipėdos kurčiaisiais mokiniais.

Tokijo deflimpiada: vertimas badmintonininkėms varžybų pertraukėlės metu.

K. Rimkienė: gyvenimo misija tarp gestų, sporto ir šeimos

Tuomet K. Rimkienė sulaukė nacionalinės šeimų bendrijos PAGAVA vadovės R. Sitavičienės skambučio su kvietimu perimti organizacijos vairą.

„Po organizacijos, kurios pavadinimas dabar yra klausos negalios šeimų bendrija „Aidas“, dokumentais yra mano, kaip pirmininkės, parašas, tačiau iš tiesų mes esame dvi lygiavertės vadovės. Antroji – Simona Petrovskaja. Abi mes organizacijai atiduodame savo stiprybes. Pasiskirstėme pareigomis: ji dirba su girdinčiais klausos negalią turinčių vaikų tėvais, aš – su kurčiaisiais. Kartu baigėme ir NVO lyderių akademiją „Verta“, kartu dalinamės atsakomybių ir pareigų naštą“, – apie tai, kaip „veža“ bendrystė, žiūrėjimas viena kryptimi, pasakoja K. Rimkienė.

„Sutinku su LKD prezidente V. Lukošiūte: ALF mokymai buvo tikras iššūkis, bet ir jų nauda milžiniška. Išmokome rengti strategijas ir numatyti taktinius žingsnius joms įgyvendinti. Dabar pačios geriau suprantame apie savo tikslus“, – atskleidžia mūsų herojė.

Projektai *turbo* greičiu

Akivaizdu, K. Rimkienė tik didina veiklos apsukas. Taigi, klausiame tiesiai: kelių projektų veiklose dabar ji dalyvauja? „Septynių, – netrunka suskaičiuoti pašnekovė. – Yra regioninių, respublikinių, mūsų individualiai įgyvendinamų ir tokių, kuriuose mes esame partneriai. Vieni parengti nuo LGKVA, kiti nuo „Šermukšnio“ ar kaip LKSK veiklų dalis, dar kiti nuo PAGAVOS ar su LKD Kauno KC. Šiuo metu laukiame dar dviejų paraiškų atsakymų.“ Belieka papildyti, kad bent 5 iniciatyvos yra mūsų herojės asmeninis indėlis į kurčiųjų aruodą.

„Jei projektas „dėl varnelės“, paviršutiniškas ar jo imamasi tik todėl, kad figūruoja magiški žodžiai „asmenims su klausos negalia“, mums tai yra nepriimtina. Geriau spręsti mažą, bet konkrečią problemą“, – pirmąkart K. Rimkienė „adresuoja“ skepsį neįvardytų projektų rengėjų adresu.

Užsimenu apie „Aido“ projektą, sulaukusį LKD rezonansinės reakcijos, kai psichologinės konsultacijos buvo teikiamos per gestų kalbos vertėją. „Ir iki mūsų projekto buvo kurčiųjų, kurie psichologo paslaugomis naudojosi privačiai, teikiamomis lietuvių kalba. Tad mūsų iniciatyva – iš esmės nebuvo „prieš srovę“. Tiesiog sudarėme klientams alternatyvią LKD nemokamą galimybę.“

„Projektas buvo skirtas Klaipėdos regiono gyventojams. Tačiau pradėjo kreiptis asmenys iš kitų regionų. ALF atsiklausėme: ar galime regioniniame projekte teikti paslaugas visos Lietuvos gyventojams? Leidimą gavome. Atkreipėme dėmesį, kad mūsų paslaugomis buvo naudojamasi ypač sudėtingais atvejais. Dažnai trijų psichologo konsultacijų nepakakdavo (tiek buvo numatyta 1 asmeniui projekte). Nenorėjome žmonių nuvilti. Susėdome ir ieškojome būdų pritraukti papildomų lėšų konsultacijoms. Ir mums pavyko“, – pasidžiaugė projekto iniciatorė.

Šeima – uostas ir variklis

Pokalbiui artėjant į pabaigą vėl grįžtame prie Rimkų šeimos. Vaikai yra LKSK rinktinės nariai, sūnus Tadas – taip pat U-17 girdinčiųjų rinktinės narys, jo treniruočių ir varžybų grafikas itin intensyvus. Pirmagimė Marija šiemet baigia vidurinę mokyklą, ruošiasi valstybiniams egzaminams, studijoms. Be to, po reabilitacijos vis intensyviau įsitraukia į treniruočių ciklą.

Vyras yra smulkusis verslininkas, gamina pagal individualius užsakymus korpusinius baldus. Ir, kaip teigia sutuoktinė, taupo šeimos biudžetą, beveik visus namo įrengimo ir remonto darbus atlikdamas pats. Pati K. Rimkienė paskendusi profesinėse veiklose. Šeima gyvena 18 km už Klaipėdos ir turi 12 arų žemės prie namo. Visi labai užimti, turi daug įsipareigojimų. „Kaip pavyksta šeimą išlaikyti kartu?“ – teiraujamės.

„Mes pasiskirstę darbais, žinome visi apie kiekvieno užimtumą, bet turime bendrą įsipareigojimą vienas kitam: nors ir trumpas, bet kokybiškas laikas kartu“, – pasidalija herojė. Šis interviu, deja, buvo „intervencija“ į

Šeimos nuotrauka Marijos 18-ojo gimtadienio proga.

vienintelį gegužės mėnesio Rimkų savaitgalį, kurį jie leido kartu. Šeima mėgavosi pirties malonumais.

Gyvenimo misija – iš prisiimtų atsakomybių

Mūsų pokalbis – nuotolinis. Daugiau kaip už 300 kilometrų namo terasoje sėdi moteris, apie kurią pažįstami sako: šilta, draugiška, geranoriška, o kolegos – labai darbšti, greita mokytis, dalykiška, kompetentinga. Visų svarbiausia: savo negalios bičiuliams ji raško vaisius jau ne tik iš bendruomenės daržo. Siekia iš kur kas toliau. Ir veikia tarsi nešiotųsi savyje *perpetuum mobile* (amžinąjį variklį).

„Jau 8 metus gyvenu jausdama tarsi kažkas mane vestų už rankos. Įsiklausau. Ir vis juntu, kad dar neišpildžiau visų man skirtų užduočių. Tad einu toliau ir vis randu ką veikti. Tikiu, kad ateis metas, kai šis intensyvus etapas baigsis. Kaip baigėsi ir prieš tai buvęs vaikų auginimo metas. Ir tuomet bus kitas, apie kurį šiandien dar nežinau“, – pašnekovė tikina, kad gyvenimas parinks tinkamiausią kelią.

MRF MEDIJŲ REMIMO FONDAS

Kauno mokyklos naujienos

Pavasaris į Kauno Prano Daunio ugdymo centrą (KPDUC) atnešė ne tik šiltesnius orus, bet ir daugybę naujų patirčių bei kūrybinių idėjų. Kviečiame pasižvalgyti, kuo pastaruoju metu gyvena mokyklos bendruomenė!

Sparnai svajonėms: apsilankymas aviacijos muziejuje

Po rekonstrukcijos duris vėl atvėrė Lietuvos aviacijos muziejus – vieta, kur susitinka istorija, svajonės ir dangus. Atnaujintos erdvės dabar dar įdomesnės ir mažiems, ir dideliems: kiekvienas čia atras kažką sau netikėto.

Mokinių grupėms ypač rekomenduojame užsisakyti gidę – jos pasakojimai įtraukia ir leidžia pažinti aviaciją visai kitu kampu. KPDUC pradinių klasių mokiniai jau spėjo pabuvoti ir liko sužavėti – kiek daug naujo jie sužinojo!

Ar galėtum patikėti, kad lėktuvų istorija prasidėjo nuo vieno žmogaus svajonės ir paprasto vaikiško žaisliuko? O muziejuje galima išvysti net lėktuvą, sukurtą žmogaus bute – ar tai neįspūdinga? Tad pats laikas leistis į įkvepiančią kelionę. Nelauk – apsilankyk!

Mes ir lėktuvai.

„Skonių vaivorykštė“: spalvotas kokteilių konkursas

Nors pavasario orai stebina permainingumu, KPDU – visada gera nuotaika ir vis nauji sumanymai. Gegužę mokykloje vyko P–4 klasių mokinių kokteilių konkursas „Skonių vaivorykštė“.

Mokiniai pristatė savo kurtus gėrimus, stebindami originaliais skoniais bei estetišku pateikimu. Dalyvių darbą vertino draugiška komisija, kuri stebėjo pasiruošimą, domėjosi receptais, ragavo kokteilius ir vertino jų skonines savybes bei pateikimą. Dalyviai varžėsi keturiose kategorijose: gražiausio stalo, stilingiausio barmeno, skaniausio kokteilio ir publikos simpatijų.

Susirinkusieji, išbandę įvairiausius skonius, dar kartą įsitikino, jog tikroji skonio magija slypi paprastume. Norinčius sužinoti skaniausio kokteilio receptą kviečiami kreiptis į trečiokus!

Mokinių kokteilių konkursas „Skonių vaivorykštė“.

Bendras darbas, puošiantis mokyklos sienas

Prabėgo dveji metai ir štai jau džiaugiamės rezultatu. Per technologijų pamokas kartu su mokiniais išdrįsome sukurti kūrybinį darbą ant sienos. Vaikai susipažino su apdailos darbų technikomis: nuo glaistymo iki fanerinių bičių formų klijavimo.

Visi procesai vyko pamažu ir pareikalavo daug kantrybės. Mokiniai ne tik atliko techninius darbus, bet ir kruopščiai juoda linija išpiešė kontūrus. Ir štai ryškiomis – geltona, oranžine ir raudona – spalvomis dekoruota siena primena medaus korį ir kuria šiltą, jaukią atmosferą.

Kodėl pasirinktos būtent bičių avilio formos? Sprendimas ne atsitiktinis. Bitės simbolizuoja darbštumą, bendrą darbą ir bendruomeniškumą – vertybes, kurios svarbios kiekvienai mokyklos bendruomenei. Kaip bitės avilyje, taip ir mokiniai bei mokytojai kartu kuria atvirą, tolerantišką ir pozityvią aplinką.

Parengė Daiva ČEKANAVIČIŪTĖ ir Paulius JURJONAS

Ant mokyklos koridoriaus sienos apsigyveno bitutės.

Moterys tarp kontrolės ir priklausomybės

Simona AGINSKAITĖ, Lietuvos negalios organizacijų forumo negalios teisių ekspertė, sutiko aptarti temą, kai moterų su negalia patirtys išsiskiria sudėtingais izoliacijos, kontrolės ir priklausomybės nuo artimųjų lygiais.

Kalbino Miglė JASKŪNIENĖ

Simona Aginskaitė.

Asmeninio albumo nuotr.

Pokalbyje aptariama, kodėl šios moterys dažniau atsiduria „smurto spąstuose“, kaip aplinkos veiksniai ir žema savivertė didina jų pažeidžiamumą. Taip pat – kodėl smurto pavojus joms neretai kyla ne tik iš partnerių, bet ir iš artimos aplinkos – šeimos narių ar globėjų.

Kaip apibrėžtumėte smurtą prieš moteris su negalia – kuo ši patirtis skiriasi nuo kitų moterų patiriamų situacijų?

Moterų su negalia artimoje aplinkoje patiriamas smurtas išsiskiria, nes jam būdingi šių moterų padėtį apsunkinantys veiksniai. Tai – ydingi stereotipai apie negalią, esą jos mažiau vertingos, ir didesnė priklausomybė nuo artimos aplinkos: taip yra lengviau jas izoliuoti, padaryti priklausomas nuo artimųjų.

Yra ir kitų išskirtinumų, pavyzdžiui, smurtas prieš moteris be negalios dažniausiai vyksta iš intymaus partnerio pusės, tačiau jei kalbame apie moteris su negalia, tenka pripažinti, kad dažniau smurtauja ir kiti artimieji. Tie, kurie prižiūri, nuo kurių moteris priklauso, tie patys gali būti ir smurtautojai. Tokiu atveju moters su negalia šansai ištrūkti menkesni, ypač kai nėra savarankiškumą užtikrinančių valstybės paslaugų. Kur moteris su negalia dings, kas ja pasirūpins, jei ji pabėgs nuo smurtautojo?

Kai negalios nėra, kalbame apie smurtą lyties pagrindu, kylantį iš stereotipų apie lyčių vaidmenis, o moterys su negalia patiria smurtą ir negalios pagrindu, t. y. kai yra nuvertinamos ir kaip moterys, ir kaip esą neefektyvios, niekam tikusios, nereikalingos ir panašiai.

Ką rodo socialiniai tyrimai apie smurto mastą tarp moterų su negalia Lietuvoje ir Europoje?

Smurto mastą tirti nėra lengva apskritai, o dar sunkiau pritraukti moteris su negalia. Tyrėjai pabrėžia, kad šios grupės patirtys nėra pakankamai reprezentuojamos tyrimuose. Visgi tyrimai vyksta, ir dažniausiai minimi skaičiai yra nuo 2 iki 5 kartų didesnė rizika patirti smurtą artimoje aplinkoje, jei moteris turi negalią.

Lietuvoje prieš kelerius metus buvo atliktas tyrimas, kuriame dalyvavo 150 moterų su negalia, iš kurių dalį sudarė ir moterys su klausos negalia. Taip pat buvo atliktas ir kokybinis tyrimas, gilintasi į individualias smurtą patyrusių moterų su negalia patirtis. Tyrimai nėra didelės apimties, tačiau išskirtos svarbiausios tendencijos:

- moterys su negalia retai kreipiasi pagalbos, nes sunkiau atpažįsta smurtą;
- jos būna daug labiau priklausomos nuo artimųjų nei moterys be negalios;
- jų gyvenimo kokybė yra prastesnė, todėl smurtinis elgesys dažnai priimamas kaip neišvengiama patirtis, į kurią reaguojama tarsi „nieko negalima pakeisti“;
- kurčiųjų bendruomenė išsiskiria uždarumu, todėl moterys vengia kalbėti apie patiriamą smurtą, baiminasi, kad ši informacija pasklis po bendruomenę.

Savo straipsniuose teigiate, kad moterys su negalia yra „smurto spąstuose“. Kaip jie veikia moterų gyvenimą?

„Smurto spąstai“ – tai situacija, kai moterys net ir atpažindamos, kad patiria smurtą, nemato prasmės apie jį pranešti ar ieškoti pagalbos, nes neįsivaizduoja gyvenimo be smurtautojo ar smurtautojos. Tokia padėtis susidaro dėl didelės priklausomybės nuo artimųjų, ypač jei moteriai kasdienybėje reikia su negalia susijusios pagalbos ar dėl negalios ji negali dirbti. Tai yra idealios sąlygos smurtautojui izoliuoti auką, ja manipuliuoti.

Kas didina kurčiųjų moterų riziką atsidurti smurtiniuose santykiuose?

Jei moterys su negalia būtų visiškai įtrauktos, mokytųsi, dirbtų, būtų bendruomenėje, smurto rizika mažėtų, galimybė jomis manipuliuoti, jas izoliuoti – menktų. Tai ir sisteminė diskriminacija dėl negalios, ir stereotipai esą žmogus su negalia mažiau vertas, našta ir panašiai.

Dar vienas itin svarbus veiksnys – savivertė, kuri tiesiogiai veikia žmogaus pažeidžiamumą ir tikimybę patekti į smurtinius santykius. Ji glaudžiai susijusi su aplinka, kurioje vaikas auga. Vieni žmonės su negalia auga palaikančioje, mylinčioje aplinkoje, kur jų vertingumas yra pripažįstamas, savarankiškumas skatinamas, tačiau kiti susiduria su nuvertinimu. Tokios patirtys dažnai formuoja žemą savivertę, kuri didina riziką tapti smurto auka.

Papildomą pažeidžiamumą lemia socialiniai bei ekonominiai veiksniai. Lietuvoje apie 70 procentų darbingo amžiaus žmonių su negalia nedirba, todėl didėja jų priklausomybė nuo artimos aplinkos asmenų.

Išskirkite esminius įgūdžius moterims, kurie padėtų išvengti patekimo į smurto situaciją arba palengvintų išėjimą iš jos.

- Stengtis plėsti savo socialinį ratą, nebūti užsidariusioms tarp keturių sienų ir vos kelių žmonių.
- Jei tik yra galimybė – mokytis, siekti profesijos, gebėti išlaikyti save.
- Kuo mažiau priklausyti nuo kitų komunikacijos srityje: naudotis vertėjais, mokytis lietuvių kalbos ir siekti kuo didesnio savarankiškumo bendraujant.

Moterys su negalia patiria didesnę smurto riziką.
Jos dažnai yra ekonomiškai ir fiziškai priklausomos nuo artimųjų ar globėjų. Jos rečiau kreipiasi pagalbos, nes bijo izoliacijos, bendruomenės reakcijos arba tiesiog neturi kur eiti.
Kad išvengtų „smurto spąstų“, moterims svarbu mokytis, dirbti, plėsti pažįstamų ratą ir siekti kuo didesnio savarankiškumo.
Specialistų pagalba joms turi būti reali, visapusiška.

DI generuotas pieš.

- Įsitraukti į visuomenines veiklas, turėti hobių.
- Priklausyti bendruomenei ir palaikančiai aplinkai.
- Jei yra izoliuotos namuose, siekti socialinių paslaugų, kad specialistai galėtų apsilankyti, įvertintų situaciją ir suteiktų galimybę pasikalbėti.

Kaip vertinate viešųjų institucijų pasirengimą dirbti su klausos negalią turinčiomis smurto aukomis, kurios bendrauja tik gestų kalba?

Specializuotos kompleksinės pagalbos centrai žino apie moterų su negalia patiriamas rizikas, stengiasi pritaikyti savo paslaugas, bendradarbiauja su negalios organizacijomis. Tačiau ypač sudėtinga būna tais atvejais, kai moteris yra stipriai priklausoma nuo kitų pagalbos, todėl net ir turint pagalbos mechanizmus, jų realus veiksmingumas gali būti ribotas.

Kas lemia, kad moterys po pranešimo apie smurtą kartais vis tiek grįžta pas smurtautoją?

Kai moteris praneša apie smurtą, šis laikotarpis jai yra labai pavojingas, ypač jei ji stipriai priklausoma nuo smurtautojo. Jei moteris negauna reikiamos pagalbos, nepasinaudoja jai siūloma pagalba arba jos nepakanka, ji tampa dar pažeidžiamesnė smurtautojo atžvilgiu. Tai gali lemti ir didesnę smurtautojo agresiją.

Tokiose situacijose, kai smurtautojas kartu yra ir pagrindinis moters su negalia globėjas bei pagalbininkas, ji dažnai grįžta pas jį, nes nuo jo priklauso jos kasdienių poreikių užtikrinimas. Todėl pagalbos mechanizmai turi būti itin apgalvoti. Neužtenka vien pakviesti moteris kreiptis dėl patiriamo smurto. Reikia būti pasirengusiems suteikti realią pagalbą, apsaugą nuo smurtautojo ir įtraukti daugybę specialistų, kurie padėtų moteriai su negalia gyventi kuo savarankiškiau.

Finansuojama Europos Sąjungos lėšomis. Tačiau išreiškiamas požiūris ar nuomonė yra tik autoriaus (-ių) ir nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos Komisijos (EK) požiūrį ar nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EK negali būti laikoma už juos atsakinga.

Finansuoja Europos Sąjunga

Psichologinis smurtas: nematoma problema

Nors visuomenėje vis daugiau kalbama apie smurtą artimoje aplinkoje, psichologinio smurto poveikis vis dar dažnai nuvertinamas. Apie tai, kaip atpažinti psichologinį smurtą, kodėl žmonėms sunku jį pripažinti ir kokia pagalba yra prieinama, kalbamės su **Egle BUTVYDE**, Kauno miesto socialinių paslaugų centro Socialinių paslaugų šeimai skyriaus atvejo vadybininke.

Kalbino Miglė JASKŪNIENĖ

Asmeninio albumo nuotr.

Eglė Butvydė.

Psichologinis smurtas šeimoje, tai – žeminimas, nuolatinė kritika, nekreipimas dėmesio, griauna žmogaus savivertę. Tačiau jį sunku atpažinti. Nukentėjusiems asmenims ir visai šeimai pasiryžę padėti socialiniai darbuotojai. Svarbiausia – nebijoti priimti šią specialistų pagalbą.

Kuo psichologinis smurtas skiriasi nuo konflikto ar nesutarimų?

Konfliktai – natūrali mūsų gyvenimo dalis, dažnai jie kyla dėl skirtingų nuomonių, interesų. Konflikto metu abi pusės gali lygiaverčiai išsakyti savo nuomonę, nėra galios santykio. Kai naudojamas psichologinis smurtas, tuomet visada yra smurtaujanti pusė ir „auka“, atsiranda galios santykis.

Kodėl žmonėms sunku pripažinti, kad jie patiria psichologinį smurtą?

Kiek man teko susidurti asmeninėje ir darbinėje praktikoje, dažniausiai ne aukai sunku tai pripažinti, o smurtaujančiam asmeniui sunku suvokti, kad santykiuose jis taiko psichologinį smurtą. Čia svarbu pastebėti, kad net ir smurtaujantis asmuo gali ir turi sulaukti pagalbos.

Žinoma, nuo psichologinio smurto kenčiantis žmogus taip pat gali tai slėpti. Žmogus dažnai net nepastebi, kad yra smurtiniuose santykiuose, nes psichologinis smurtas palaipsniui keičia savęs ir aplinkos suvokimą.

Kodėl žmonės kartais metų metus lieka psichologinio smurto santykiuose, net suvokdami, kad patiria žalą?

Gali būti daug veiksnių. Svarbiausias turbūt tas, kad psichologiškai traumuojantys santykiai kenčiantį asmenį gali įtraukti taip, kad jis jaus priklausomybę nuo tokių santykių. Tai vadinama smurto ratu: kai po psichologinio ar kitokio smurto proveržio smurtaujantis asmuo atsiprašo, poroje būna gražus laikotarpis, po jo auga įtampa, kol smurtas vėl pasikartoja, ir taip visas ciklas prasideda iš naujo. Moksliškai įrodyta, kad tokie santykiai sukelia tam tikrą priklausomybę.

Kiti veiksniai jau aptarti – emocinis prisirišimas, sumažėjusi savivertė, baimė, izoliacija, gali būti ir finansinė priklausomybė nuo smurtaujančio asmens. Taip pat – bendri vaikai, socialinis spaudimas, psichologinio smurto normalizavimas.

Psichologinis smurtas: nematoma problema

DI generuota nuotr.

Ar visuomenėje vis dar gajus požiūris, kad psichologinis smurtas – „ne toks rimtas“ kaip fizinis?

Manau, kad tikrai taip. Fizinio smurto pasekmės matomos, gali kelti pavojų žmogaus gyvybei. Psichologinis smurtas nėra toks matomas, be to, daugelis nesuvokia, kad ir psichologinis smurtas kelia pavojų žmogaus gyvybei. Dažnai ilgalaikį psichologinį smurtą patiriantys asmenys linksta į savęs žalojimą.

Ką sako Jūsų patirtis - ar institucijos visada tinkamai reaguoja į psichologinį smurtą, ar vis dar trūksta supratimo apie šios problemos rimtumą?

Socialinio darbo srityje dirbu 18 metų ir galiu pasakyti, kad institucijos – nuo policijos iki vaikų teisių apsaugos specialistų ir socialinių darbuotojų, vis tinkamiau reaguoja į psichologinį smurtą artimoje aplinkoje. Smurto artimoje aplinkoje orderis yra skiriamas ir už grasinimus, ne tik už fizinį smurtą. Taip pat yra susikūrę specializuotos kompleksinės pagalbos centrai, kurie padeda žmonėms, nukentėjusiems nuo įvairaus smurto artimoje aplinkoje. Vaikų teisių apsaugos skyriai ir socialinių paslaugų centrai taip pat reaguoja, kai vaikai patiria psichologinį smurtą šeimoje. Svarbu suvokti, kad pagalba yra, bet svarbiausia – ar psichologinį smurtą patiriantis asmuo yra pasiruošęs ją priimti.

Kokią pagalbą teikia socialiniai darbuotojai tokiose situacijose?

Noriu akcentuoti, kad socialiniai darbuotojai lankosi šeimoje pirmiausiai norėdami padėti vaikui stiprindami visą šeimą. Jokiu būdu nėra tikslo atskirti vaiką nuo tėvų, nors toks požiūris vis dar gajus. Socialinis darbuotojas gali būti tas specialistas, kuris padeda žmonėms įsivardinti problemas šeimoje, kartu su šeima sudaro planą, kaip jas spręsti. Esant poreikiui – nukreipia pas reikiamus specialistus (psichologus bei įtraukia į įvairias smurtą mažinančias ir ryšį šeimoje stiprinančias programas), kontaktuoja su šeimos socialine aplinka, ieško įvairių pagalbos resursų.

Kokių, Jūsų nuomone, pokyčių dar reikia, kad psichologinio smurto mūsų valstybėje būtų mažiau?

Jei trumpai, tai manau specialistai (gydytojai, socialiniai darbuotojai, policijos pareigūnai, mokytojai ir t. t.) turėtų gerai išmanyti psichologinio smurto dinamiką, mokėti laiku ir tinkamai reaguoti. Nors einama tinkama linkme, tačiau specialistų mokymai ir švietimas turėtų būti prioritetas.

Taip pat svarbi ir švietimo sistema, kuri turėtų formuoti vaikų kritinį mąstymą ir emocinį raštingumą. Nors mūsų visuomenėje vis dar yra daug tobulinimo reikalaujančių dalykų, bet norėčiau užbaigti viltingai – tikėdama, kad sąmoningų bei empatiškų žmonių dėka psichologinio ir kitokios rūšies smurto mūsų visuomenėje mažės.

Finansuojama Europos Sąjungos lėšomis. Tačiau išreiškiamas požiūris ar nuomonė yra tik autoriaus (-ių) ir nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos Komisijos (EK) požiūrį ar nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EK negali būti laikoma už juos atsakinga.

Finansuoja Europos Sąjunga

Kaip psichologinis smurtas veikia mūsų smegenis?

Kodėl po nuolatinės kritikos žmogus pradeda bijoti suklysti? Kodėl net saugioje aplinkoje kūnas vis tiek laukia pavojaus? Ir kaip nutinka, kad po ilgo emocinio smurto žmogus nebeatpažįsta savęs? Projekto inf.

Psichologinis smurtas dažnai palieka nematomas žaizdas. Nėra mėlynių, sugipsuotų rankų ar aiškiai matomų randų. Tačiau mokslas šiandien kalba labai aiškiai: emocinis žeminimas, manipuliacija, grasinimai, ignoravimas ar nuolatinė kontrolė veikia žmogaus smegenis ne mažiau stipriai nei fizinis pavojus.

Dar prieš kelis dešimtmečius psichologinis smurtas buvo nuvertinamas. Į frazes „tu per jautri“, „čia tik žodžiai“ ar „nekreipk dėmesio“ daugelis reagavo kaip į buitinius konfliktus. Tačiau šiuolaikiniai neurologijos ir traumų psichologijos tyrimai rodo ką kita: ilgalaikis emocinis smurtas aktyvina tas pačias smegenų streso sistemas, kurios įsijungia žmogui patekus į realų pavojų.

Kai smegenys ima gyventi pavojaus režimu

Įsivaizduokite žmogų, kuriam kasdien sakoma: „Tu nieko nesugebi“, „Tavęs niekam nereikia, tik man“, „Viskas yra tavo kaltė“, „Tu per jautriai reaguoji“.

Iš šalies tai gali atrodyti kaip „tiesiog konfliktai“. Tačiau smegenims tokia aplinka reiškia nuolatinį pavojų. Žmogaus nervų sistema evoliuciškai sukurta apsaugoti nuo grėsmių. Kai smegenys pajunta pavojų, organizme išsiskiria streso hormonai – kortizolis ir adrenalinas. Kūnas pasiruošia kovoti, bėgti arba sustingti. Problema atsiranda tada, kai pavojus nesibaigia.

Psichologinio smurto aplinkoje žmogus dažnai gyvena nuolatinėje įtampoje: stebi partnerio nuotaikas, bijo pasakyti „ne“, vengia konfliktų, nuolat analizuoja savo žodžius. Smegenys pradeda veikti taip tarsi pavojus būtų nuolatinis. Amerikiečių neuromokslininkas Bruce McEwen šį reiškinį apibūdino kaip „alostatinę, arba toksiško streso apkrovą“ – ilgalaikio streso sukeltą organizmo perkrovą, kai kūnas ir smegenys nuolat veikia budrumo režimu ir nebegali visiškai sugrįžti į ramybės būseną. Ilgainiui toks nuolatinis įsitempimas pradeda sekinti tiek nervų sistemą, tiek visą organizmą.

Amygdala: smegenų signalizacija tampa pernelyg jautri

Viena pirmųjų sričių, kurią paveikia ilgalaikis emocinis smurtas, yra

amygdala (liet. migdolinis kūnas). Tai nedidelė smegenų struktūra, atsakinga už emocinių reakcijų (ypač baimės ir pykčio) generavimą bei pavojų atpažinimą – akimirksniu įspėja apie grėsmę ir paruošia kūną apsauginei reakcijai. Kitaip sakant, ji veikia tarsi vidinė signalizacija.

Kai žmogus ilgai gyvena kritikos, pažeminimo ar grasinimų aplinkoje, amygdala tampa itin jautri. Smegenys pradeda ieškoti grėsmės net tada, kai jos nėra.

Kasdienybėje tai gali pasireikšti labai paprastai: žmogus krūpteli nuo garsesnio balso, bijo suklysti, nuolat laukia blogiausio, sunkiai atsipalaiduoja, pernelyg jautriai reaguoja į kritiką.

Traumų tyrėjas Bessel van der Kolk savo darbuose rašė, kad trauma pakeičia ne tik prisiminimus, bet ir patį kūno gebėjimą jaustis saugiai. Todėl daug žmonių po emocinio smurto sako: „Net kai viskas gerai, aš vis tiek jaučiu įtampą.“

Hipokampas: kai stresas pradeda trikdyti atmintį

Dar viena svarbi smegenų sritis – hipokampas. Ši smegenų dalis atsakinga už atmintį, mokymąsi ir gebėjimą apdoroti patirtis. Būtent hipokampas padeda mums įsiminti informaciją, susikaupti, aiškiai mąstyti ir priimti sprendimus.

Tačiau nuolatinė įtampa ir emocinis smurtas gali trikdyti jo veiklą. Moksliniai tyrimai rodo, kad ilgą laiką padidėjęs streso hormonų kiekis neigiamai veikia hipokampą, todėl žmogui tampa sunkiau susikoncentruoti, įsiminti informaciją ar greitai reaguoti kasdienėse situacijose.

Daugelis emocinį smurtą patyrusių žmonių tai apibūdina taip: „Jaučiausi tarsi rūke“, „Nebegalėjau normaliai mąstyti“, „Pamiršdavau paprastus dalykus“. Tokie pojūčiai dažnai gąsdina ir verčia abejoti savimi. Žmogui gali atrodyti, kad jis tapo „silpnesnis“, „išsiblaškęs“ ar „nebemoka susitvarkyti“. Tačiau iš tikrųjų tai nėra charakterio trūkumas ar tingumas. Tai natūrali biologinė smegenų reakcija į ilgalaikį stresą ir nuolatinę įtampą.

Prefrontalinė žievė: kai emocijos tampa sunkiai kontroliuojamos

Trečioji itin svarbi sritis – prefrontalinė žievė. Ji padeda planuoti, priimti racionalius sprendimus, reguliuoti emocijas ir nusiraminti po streso.

Kai žmogus ilgą laiką gyvena nuolatinėje įtampoje, ši smegenų dalis ima veikti silpniau. Tuomet emocijos tampa sunkiau kontroliuojamos. Žmogus gali greičiau panikuoti, užsisklęsti, tapti impulsyvus, jausti emocinį išsekimą, nepasitikėti savo sprendimais.

Psichologai dažnai pastebi, kad emocinį smurtą patyrę žmonės pradeda abejoti net elementariais savo pasirinkimais, o ilgainiui – net gali prarasti pasitikėjimą savo paties realybės suvokimu.

Kodėl psichologinis smurtas toks pavojingas?

Fizinis pavojus dažniausiai turi pradžią ir pabaigą. Tačiau emocinis smurtas neretai tampa kasdienybe. Ignoravimas, šaltumas, menkinimas, manipuliacija, kaltinimas, nuolatinė kontrolė – tai tik keletas psichologinio smurto apraiškų. Jis yra tylus, būtent todėl smegenys negauna galimybės „išjungti“ pavojaus režimo.

Psichologinis smurtas – tai nuolatinis žmogaus žeminimas, kritikavimas, gąsdinimas, kontrolė ar nekreipimas dėmesio į žmogų.
Toks smurtas nepalieka matomų mėlynių ar randų, bet jis stipriai sužeidžia žmogaus vidų.
Prastėja atmintis, sunku valdyti emocijas. Kamuoja nuovargis, nemiga, galvos ar virškinimo skausmai.
Svarbiausia žinia – smegenys gali pasveikti, kai žmogus patenka į saugią aplinką.

Europos ir JAV traumų tyrimai rodo, kad ilgalaikis emocinis smurtas gali sukelti nerimo sutrikimus, depresiją, potrauminio streso simptomus, miego problemas, padidėjusį jautrumą stresui. Ypač stipriai tai paveikia vaikus ir paauglius, nes jų smegenys dar vystosi.

Smurtas keičia ne tik emocijas, bet ir kūną

Nervų sistema ir kūnas glaudžiai susiję, todėl psichologinį smurtą patiriantys žmonės dažnai skundžiasi nuolatiniu nuovargiu, nemiga, galvos skausmais, virškinimo bėdomis, širdies permušimais ar įtampa kūne.

Kitaip sakant, kūnas ilgą laiką gyvena pasiruošęs pavojui. Kartais žmogus net nesupranta, kiek energijos sunaudoja nuolatiniam budrumui.

Kodėl po smurto taip sunku pasitikėti žmonėmis?

Po ilgalaikio psichologinio smurto daugelis žmonių pastebi, kad pasitikėti kitais tampa nepaprastai sunku. Net ir patekę į saugią aplinką, jie vis tiek jaučiasi įsitempę, laukia nusivylimo arba nesąmoningai ruošiasi būti įskaudinti. Taip nutinka todėl, kad smegenys ilgą laiką mokėsi vienos taisyklės: artumas gali būti pavojingas.

Smegenys pradeda saugotis net tada, kai realaus pavojaus nebėra. Dėl to po emocinio smurto dažnai tampa sunku priimti rūpestį, tikėti komplimentais, atsipalaiduoti santykiuose, parodyti pažeidžiamumą ar pasitikėti gerais kito žmogaus ketinimais.

Kartais žmogus net pats nesupranta, kodėl jį erzina švelnumas ar kodėl po gero pokalbio vis tiek kyla nerimas. Tačiau tai nėra „šaltumas“ ar nenoras mylėti. Smegenys tiesiog bando apsaugoti nuo naujo skausmo.

Tačiau smegenys turi vieną nepaprastą savybę – jos gali gyti

Vis dėlto šiuolaikinė neuropsichologija pateikia labai svarbią žinią: smegenys gali gyti. Jos nėra sustingusios ar „sugadintos visam laikui“. Žmogaus nervų sistema turi gebėjimą keistis ir prisitaikyti prie naujų patirčių. Šis reiškinys vadinamas neuroplastiškumu – smegenų galimybe kurti naujus ryšius ir po truputį mokytis kitokio pasaulio suvokimo.

Didelę reikšmę šiame gijimo procese turi saugūs santykiai, terapija, emocinis palaikymas, stabilumas, kokybiškas miegas, mažesnis streso lygis, bendruomenė ir ryšys su kitais žmonėmis. Todėl psichoterapeutai dažnai pabrėžia, kad žmogus gyja santykyje.

Kai rodoma pagarba, užtikrinamas emocinis saugumas ir nuspėjamumas, nervų sistema po truputį pradeda atsipalaiduoti. Smegenys ima kaupti naują patirtį – patirtį, kurioje nebereikia nuolat gintis, bijoti ar laukti pavojaus. Pamažu atsiranda vidinis saugumo jausmas: „Aš nebe pavojuje.“ Būtent nuo šio momento dažniausiai ir prasideda tikrasis gijimo procesas.

Finansuojama Europos Sąjungos lėšomis. Tačiau išreiškiamas požiūris ar nuomonė yra tik autoriaus (-ių) ir nebūtinai atspindi Europos Sąjungos ar Europos Komisijos (EK) požiūrį ar nuomonę. Nei Europos Sąjunga, nei EK negali būti laikoma už juos atsakinga.

Finansuoja Europos Sąjunga

„Be-Ge Baltic“: 30 metų atviros kultūros

Šiuolaikiniame verslo pasaulyje daug kalbama apie socialinę atsakomybę ir įtrauktį, tačiau ne kiekviena įmonė šiuos žodžius paverčia kasdiene realybe. Vis dėlto Klaipėdoje veikianti pramoninio siuvimo ir aptraukimo įmonė UAB **„Be-Ge Baltic“** visa 30 metų veikla įrodo, kad verslo sėkmė ir bendruomeniškumas yra neatsiejami dalykai.

Kalbino Nijolė KRASNIAUSKIENĖ

„Be-Ge Baltic“ archyvo nuotr.

Pramoninio siuvimo ir aptraukimo įmonė „Be-Ge Baltic“ Klaipėdoje.

Klaipėdos kurčiųjų centro vadovo Juliaus Buinicko teigimu, ši įmonė išsiskiria ypatingu tolerantiškumu darbuotojams su negalia ir nuolatiniu palaikymu kurčiųjų organizacijoms, tokioms kaip tėvų bendrija „Aidas“ bei sporto klubas „Šermukšnis“. Klaipėdos kurčiųjų lyderis sakė, jei nedirbtų dabartinio darbo, siektų įsidarbinti „Be-Ge Baltic“ – ar bereikia geresnio įvertinimo įmonei?

Šiandien „Be-Ge Baltic“ gamybinėse patalpose sėkmingai dirba keturi darbuotojai su klausos negalia, kurių lojalumas ir sukaupta patirtis griauna bet kokius visuomenėje vis dar gajus stereotipus. Apie įmonės vertybes, komunikacijos iššūkius, virstančius kasdienybe, ir atviros organizacinės kultūros kūrimą kalbamės su UAB „Be-Ge Baltic“ generaline direktore **Vaida Vaičaitiene**.

Tradicijos, patirtis ir požiūris į negalią

Norėtume „Be-Ge Baltic“, kaip patrauklų darbdavį, pristatyti visai kurčiųjų bendruomenei. Todėl įdomu būtų sužinoti apie įmonės atsiradimo istoriją, veiklos sritį, kolektyvo dydį.

„Be-Ge“ koncernas, kuriam priklauso Lietuvoje veikianti įmonė „Be-Ge Baltic“, savo veiklą vykdo jau daugiau nei 90 metų. Pati „Be-Ge Baltic“ savo veiklos pradžią skaičiuoja nuo 1995 m., tad praėjusiais metais minėjome gražų 30-metį. Esame lengvosios pramonės įmonė, veikianti tekstilės ir pramoninio siuvimo srityje – siuvame ir aptraukiame transporto priemonių sėdynių, baldų bei kitų tekstilinių gaminių užvalkalus, surenkame komponentus. Šiuo metu mūsų komandoje dirba 93 darbuotojai, pusė jų – kvalifikuotos siuvėjos.

Dalis darbuotojų (apie 7 proc.) mus, kaip darbdavį, yra informavę apie turimą negalią. Svarbu paminėti, kad darbuotojas apie nustatytą darbingumo lygį darbdaviui praneša tik tais atvejais, kai nori pasinaudoti teise į įstatymų numatytas garantijas, lengvatas arba darbo vietos pagerinimą.

Kokia yra darbuotojų su klausos negalia integracijos patirtis Jūsų įmonėje? Kiek jų dirba šiuo metu ir ką rodo praktika – ar tai lojalūs, ilgalaikiai specialistai, ar atitinka gamybos poreikius?

Mūsų komandoje šiuo metu dirba keturi klausos negalią turintys darbuotojai. Jų darbo patirtis įmonėje – atitinkamai 25, 19, 10 ir beveik 3 metai. Tokie skaičiai geriausiai atspindi ne tik pačių žmonių lojalumą, bet ir organizacijos gebėjimą kurti aplinką, kurioje kiekvienas gali augti, tobulėti ir jaustis reikalingas. Tai itin stropūs, atsakingi darbuotojai, kurie savo kasdieniu darbu reprezentuoja įmonės vertybes.

Dėl ilgametės patirties jie puikiai išmano savo darbo specifiką, yra sukaupę neįkainojamų praktinių žinių. Įdomu tai, kad neretai būtent darbuotojai su klausos negalia apmoko naujai ateinančius kolegas – perduoda jiems darbo subtilybes ir padeda greičiau perprasti gamybinį procesą. Mūsų atveju girdintieji naujokai dažnai mokosi iš senbuvių kolegų su klausos negalia.

Tai tik patvirtina, kad įtrauki darbo aplinka gimsta per kasdienę pagarbą, kantrybę ir bendrą tikslą dirbti kokybiškai. Kai komanda atvira, skirtumai ne trukdo, bet stiprina.

Iš kurčiųjų bendruomenės sulaukėte labai gražaus įvertinimo už pozityvumą, toleranciją, kuriamą palankų mikroklimatą įmonėje. Deja, nemažai daliai šalies darbdavių komunikacija su kurčiaisiais vis dar atrodo neįveikiama kliūtis, dėl kurios baiminamasi priimti tokius žmones. Kaip šį iššūkį sprendžiate Jūs ir kodėl praktikoje šie barjerai Jūsų negąsdina?

Kasdienė praktika rodo, kad komunikacija su kurčiaisiais darbuotojais tikrai nėra sudėtinga. Svarbiausias veiksnys čia – abipusis nusiteikimas bendradarbiauti. Tiek patys darbuotojai, tiek jų kolegos bei vadovai deda pastangas aiškiai perteikti informaciją ir vieni kitus suprasti. Mes pasitelkiame paprastus, bet itin veiksmingus sprendimus: vizualinę informaciją, procesų standartizavimą, rašytinę komunikaciją ir gestus. Ilgainiui tai tampa visiškai natūralia darbo dalimi.

Kai sprendžiame didesnės apimties organizacinius klausimus, pranešame apie pokyčius įmonėje arba organizuojame bendrus renginius, sklandžiai bendradarbiaujame su Lietuvių gestų kalbos vertimo centro Klaipėdos teritorinio skyriaus specialistais. Taip užtikriname, kad informacija būtų aiški visiems ir darbuotojai jaustųsi visaverčiai kolektyvo nariai.

Remdamasi sėkminga „Be-Ge Baltic“ patirtimi, ką galėtumėte patarti ar palinkėti kitų įmonių vadovams, kurie vis dar abejoja dėl sprendimo įdarbinti asmenis su klausos negalia?

Kitoms įmonėms palinkėtume tiesiog nebijoti žengti šio žingsnio. Žmogų pirmiausia reikėtų vertinti pagal jo požiūrį į darbą, o ne pagal skirtumus. Klausos negalia visiškai netrukdo kokybiškai atlikti gamybinių užduočių – kur kas svarbiau yra aiškiai sureguliuoti procesai, pagarbus bendravimas ir abipusis noras susikalbėti.

Iš pradžių gali atrodyti, kad tam prireiks ypatingų pastangų, tačiau sprendimai yra labai žemiški ir greitai integruojami į kasdienybę. Mainais įmonė gauna lojalius, atsakingus ir savo amatą puikiai išmanančius specialistus, prisidedančius prie stiprios komandos kūrimo. Galiausiai, tai investicija ne tik į konkretų darbuotoją, bet ir į daug brandesnę bei atviresnę visos organizacijos kultūrą.

Vadovai ir darbuotojai (iš k.): siuvimo meistrė Anžela Želvienė, siuvėja Daiva Navardauskienė, siuvėja Aksana Kertenienė, generalinė direktorė Vaida Vaičaitienė, siuvimo meistrė Rita Kačergienė, gamybos vadovas Algirdas Klovas, montavimo meistrė Aušra Smulkienė, montuotojas Valdas Juška, siuvėja Daiva Šilgalienė.

Klaipėdoje veikianti įmonė **„Be-Ge Baltic“** jau 30 metų rodo puikų pavyzdį, kaip vertinti kiekvieną darbuotoją. Čia jau daug metų sėkmingai dirba keturi asmenys su klausos negalia. Įmonės vadovai visada pasirūpina gestų kalbos vertėjais per susirinkimus ir bendras keliones. Patys darbuotojai džiaugiasi labai draugišku kolektyvu, gera darbo aplinka ir nuolatine pagalba.

Sėkmės istorijos iš pirmų lūpų

Savo mintimis, kasdiene patirtimi ir atradimais įmonėje sutiko pasidalinti ir patys „Be-Ge Baltic“ darbuotojai su klausos negalia. Jų pasakojimai atskleidžia, kaip paprasti kasdieniai sprendimai ir nuoširdus administracijos dėmesys kuria saugią, motyvuojančią ir profesionalią darbo aplinką.

Daiva Šilgalienė, siuvėja, įmonėje dirba 25 m. „Kasdien siuvame pačius įvairiausius gaminius, kuriuos užsako klientai iš Švedijos. Per tiek laiko čia esu visiškai pripratusi, o atmosferą darbe pavadinčiau labai draugiška – mes visi vieni kitiems mielai padedame.

Labai džiugina įmonės požiūris į mūsų komunikaciją: kai tik organizuojami susirinkimai, juose visada dalyvauja gestų kalbos vertėja. Be to, vertimo paslaugas administracija užsako ne tik oficialių susirinkimų metu – bet kokią svarbią informaciją gamykloje mes visada gauname gimtąja gestų kalba, padedant profesionaliems vertėjams. Tai leidžia jaustis visaverte kolektyvo dalimi.“

Valdas Juška, montuotojas, įmonėje dirba 10 m. „Dirbu montuotoju. Kai 2016 metų gegužę čia įsidarbinau, neturėjau absoliučiai jokios patirties šioje srityje. Teko mokytis tiesiog dirbant, labai stengiausi ir jau po kokių trijų mėnesių sėkmingai „įsivažiavau“. Šiandien įmonėje skaičiuoju jau dešimtus metus ir drąsiai laikau save patyrusiu, daug žinančiu darbuotoju. Man šis montavimo darbas labai patinka.

Komunikaciją su administracija vertinu pačiu aukščiausiu balu – bendravimas nuoširdus, niekada nekyla jokių nesusipratimų ar prieštaravimų. Gamybos vadovas Algirdas (Klovas – *red.*) visada pasirengęs padėti: pasiteirauja, ko trūksta, užsirašo reikalingas detales, operatyviai jas atneša ir išklauso kiekvieną mano prašymą. Su tiesiogine vadove meistre Aušra (Smulkiene – *red.*) taip pat puikiai sutariame. Ji montavimo meistrės pareigose dirba tik apie metus, todėl labiau linkusi kalbėti žodžiu, o man taip ne viską pavyksta suprasti. Tačiau ji greitai rado sprendimą – svarbiausius dalykus man tiesiog parašo ant lapelio, paklausia, kokių medžiagų trūksta, aš parodau ir mes labai greitai įvykdome numatytą planą.

Visi keturi darbuotojai su klausos negalia – trys moterys siuvėjos ir aš, vienintelis montuotojas – dirbame skirtinguose cechuose, o ir mūsų pertraukų laikas nesutampa, kasdienybėje susitinkame retai. Jei pasimatome, žinoma, persimetame vienu kitu gestu, bet gamyboje visi esame susitelkę į darbą.

Galiu pasakyti, kad visa administracija, direktorė, buhalterė ir kiti darbuotojai su manimi bendrauja ypač šiltai – visada pasisveikina, paspaudžia ranką, šypsosi. Montuotojų kolektyve taip pat sutariame puikiai, čia nebūna jokių pykčių ar ginčų. Man čia tiesiog viskas patinka.“

Daiva Navardauskienė, siuvėja, įmonėje dirba apie 20 metų. „Du dešimtmečiai įmonėje prabėgo nepastebimai greitai. Prisimenu, kai tik įsidarbinau, tai buvo nedidelis, paprastas fabrikas. Pradžioje buvo sunku, daug nervinausi, nesigaudžiau, ką ir kaip daryti. Tačiau vėliau įsivažiavau, viską išmokau ir dabar dirbu sparčiai. Net gavusi užsakymą siūti visiškai naują, nepažįstamą gaminį, nestresuoju ir nebebijau – tiesiog nuolat mokausi.

Per mano darbo metus įmonė stipriai pasikeitė. Iš pradžių persikėlėme į erdvesnes patalpas Šilutės plente, nors ilgainiui ir ten ėmė trūkti vietos. O kai įmonė persikėlė į visiškai naują, modernų pastatą LEZ teritorijoje, buvo tiesiog „vau“ efektas! Šiuolaikiška, erdvi aplinka suteikė milžiniškos motyvacijos, dirbti čia tapo labai malonu ir gera.

Pati esu neprigirdinti, todėl ceche su girdinčiomis moterimis susikalbu be didesnių sunkumų. Atmosfera ceche labai teigiama, bendraujame visos kartu – tiek kurčiosios, tiek girdinčiosios. Mano meistrė (Anžela Želvienė – *red.*) taip pat nuostabi, su ja palaikome puikų ryšį. Kadangi pati šiek tiek girdžiu ir suprantu sakytinę kalbą, mielai padedu savo kurčioms kolegėms, jei joms nepavyksta su kuo nors susikalbėti – pabūnu jų „vertėja“. Labai apsidžiaugiau, kai prieš dešimtmetį čia įsidarbino montuotojas Valdas Juška – puikus darbuotojas, stebėjausi, kaip gerai vyras susitvarko su savo užduotimis.

Didžiulis įmonės privalumas – organizuotumas. Direktorė ir administracija patys iš anksto pasirūpina gestų kalbos vertėjais, kai planuojamas susirinkimas arba svarbus pokalbis. Maža to, įmonė darbuotojams organizuoja ekskursijas, ir kelionėse mus jau visada lydi užsakytas vertėjas. Mums, kurtiesiems, nereikia dėl nieko sukti galvos: viskas išverčiama, visą informaciją gauname laiku. Tai suteikia neįtikėtiną ramybės ir patogumo jausmą.

Jei iškyla asmeninių reikalų, meistrė visada supratingai išleidžia iš darbo. Mūsų direktorė – nuostabi, ji labai rūpinasi, kad gamykla nuolat turėtų užsakymų ir veikla nesustotų. Neturiu jokių problemų ir dėl poilsio – atostogas gaunu tiek vasarą, tiek žiemą, kada man labiausiai reikia, todėl pavyksta puikiai suderinti darbą ir poilsį. Iki mano pensijos liko dar nemažai – 14 metų. Labai noriu ir toliau sėkmingai dirbti šioje įmonėje.“

MRF MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Justo Valinsko nuotr.

D. J. Birley edukavo Lietuvoje įgyvendinamo projekto „Tarpkalbinė bendradarbystė" dalyvius.

D. J. BIRLEY: galimybių architektė, kurianti susitikimo vietas tarp pasaulių

Kalbino Nijolė KRASNIAUSKIENĖ

Pristatėme **Dawn Jani BIRLEY** – aktorę, judesio menininkę, mokytoją, vertėją. Laikas pažinti kitą asmenybės pusę: D. J. Birley – pasaulio pilietę, kurios žemėlapis neturi sienų. Sąmoningumo žadintoją, socialinio teisingumo advokatę ir kultūros diplomatę. Sistemų transformuotoją, nepailstančią kovotoją už kurčiųjų teises ir pokyčių katalizatorę. Apie visa tai rasite menininkės atsakymuose „Akiračiui".

(Tęsinys)

Atstovavimas, audizmas ir sankirtumas (intersekcionalumas)

„Aš niekada nenorėjau kurti teatro, kuris egzistuotų tik viename pasaulyje. Mano gyvenimas visuomet bėgo kurčiųjų ir girdinčiųjų kultūrų sankirtoje, ir man be galo įdomu, kas nutinka, kai šie pasauliai susitinka, meta iššūkį vienas kitam ir mokosi vienas iš kito.

Kurti teatrą tik kurčiųjų auditorijai tikrai būtų prasminga, o kurčiųjų kultūrinės erdvės yra labai svarbios. Tačiau mano meninis smalsumas slypi tyrinėjime, kas tampa įmanoma, kai kurtieji ir girdintieji menininkai bei žiūrovai dalijasi ta pačia erdve. Tas susitikimo taškas kartais gali būti nepatogus, tačiau būtent jame iš tikrųjų gimsta naujos idėjos ir naujos teatro kalbos.

Realybė tokia, kad kurtieji ir toliau patiria audizmą – išankstinių nuostatų ir diskriminacijos sistemą, pagrįstą prielaida, kad gebėjimas girdėti ar kalbėti yra iš prigimties pranašesnis. Daugelis žmonių nežino šio termino, tačiau jo padariniai formuoja kasdienį kurčiųjų gyvenimą švietimo, užimtumo ir menų srityse.

Viena rimčiausių pasekmių yra kalbinė deprivacija (nepakankamumas), kai iš kurčių vaikų ankstyvojo vystymosi laikotarpiu atimama galimybė vartoti natūralią gestų kalbą. Be šio pagrindo galimybės švietimo, lyderystės ir užimtumo srityse yra griežtai ribotos, todėl nedaug kurčiųjų pakyla iki vadovaujamų pozicijų.

Jei visuomenė nesupranta audizmo ir kalbinės deprivacijos, sunku mesti iššūkį šioms sistemoms ar pasiekti prasmingų socialinių pokyčių. Sąmoningumas turi augti – lygiai taip pat, kaip visuomenė pamažu pripažino rasizmą ir kitas diskriminacijos formas.

Sankirtumas (intersekcionalumas) suteikia stiprų pagrindą suprasti, kaip susikerta skirtingos nelygybės formos – rasė, lytis, negalia ir kalba. Taikydami sankirtumo principą kurčiųjų patirčiai, galime atskleisti sisteminę marginalizaciją (visuomeninę atskirtį – *red.*) ir įsivaizduoti teisingesnius bendro darbo būdus. Kurčiųjų pastangos siekti abipusio supratimo iš dalies apima žengimą į matomumą ir lyderystę, dalijimąsi savo perspektyvomis ir demonstravimą savo darbais, ką kurčiųjų kultūra bei vizualioji kalba gali pasiūlyti menui.

Kai girdinčiųjų auditorija susiduria su kurčiųjų demonstruojamu darbu, kuris yra užtikrintas, vaizdingas ir bekompromisis, jų supratimas dažnai pradeda keistis. Kartu girdintiems žmonėms taip pat tenka svarbi atsakomybė. Tai reikalauja pripažinti privilegijas, kurias suteikia gyvenimas girdintiesiems pritaikytame pasaulyje, ir norą kvestionuoti (pervertinti – *red.*) sistemas, kurios istoriškai atskyrė kurčiųjų balsus.

Kurti prasmingus pokyčius reiškia ne tik priimti kurčiuosius menininkus į esamas struktūras, bet ir kurti erdves bei platformas, kuriose kurtieji menininkai galėtų lyderiauti, formuoti kūrybinį procesą ir demonstruoti naujas galimybes. Mano tikslas nėra ištrinti skirtumus tarp kurčiųjų ir girdinčiųjų kultūrų, bet sukurti erdves, kuriose šie skirtumai galėtų kūrybiškai sąveikauti. Teatras yra galinga vieta tokiam susitikimui. Kai žiūrovai patiria istorijas, pasakojamas tiek vizualine, tiek garsine kalbomis, kažkas pradeda keistis tame, kaip žmonės mato vieni kitus."

Asmeninio albumo nuotr.

Dawn Jani Birley.

Dawn Jani Birley yra kurčia aktorė. Ji keliauja po pasaulį ir kovoja už kurčiųjų teises. Dawn nori, kad girdintys žmonės suprastų kurčiuosius, o kurti vaikai mokytųsi gestų kalbos. Ji kuria teatrą, kuriame visi menininkai dirba kartu.

Pasaulinė veikla ir filosofija

„Per daugelį metų lankiausi, koncertavau ir mokiau daugiau nei 80 šalių. Mačiau, kad kurčiųjų problemos – požiūris, diskriminacija ir prielaidos – net ir skirtingose kultūrose yra stebėtinai panašios. Didžioji jų dalis kyla iš istorijos ir sisteminio audizmo. Savo darbu siekiu mesti iššūkį šioms sistemoms ir kurti prasmingus pokyčius, demonstruodama, kaip kurčiųjų vadovaujama meninė praktika gali pakeisti suvokimą ir atverti naujas galimybes ir menininkams, ir žiūrovams visame pasaulyje.

Kadangi apie 90 proc. kurčių vaikų gimsta girdintiems tėvams, natūralu, kad tėvai jaučiasi nuliūdę ar prislėgti, kai pirmą kartą sužino, jog jų vaikas yra kurčias. Aš visiškai suprantu šiuos jausmus – tai ne jų kaltė. Problema slypi sistemoje, kuri istoriškai nuvertino kurtumą ir gestų kalbą, todėl neužtikrino tinkamos paramos.

Mano svajonė – kad per mano darbą girdintys tėvai pamatytų, jog jų kurčias vaikas yra ne našta, o dovana – tiltas į naują pasaulį, naują kalbą, kultūrą ir naujus mąstymo būdus. Per šį pripažinimą galime pradėti ugdyti humanišką abipusį supratimą, švęsdami skirtumus ir priimdami tai, kas iš tikrųjų esame.“

Girdintiesiems pritaikyto pasaulio rėmuose

„Pasaulyje yra aukštos kvalifikacijos profesionalių kurčiųjų menininkų ir kūrėjų, tačiau dauguma jų yra susitelkę Skandinavijoje ir JAV. Ten mokymo įstaigos, vyriausybės parama ir galimybės bendrauti sudaro sąlygas aukštajam mokslui.

Nors visame pasaulyje yra išsibarsčiusių kurčiųjų mėgėjų teatro trupių, o kurčiųjų literatūra yra ypač stipri Gallaudeto universitete (vieninteliame pasaulyje kurčiųjų universitete su neaprėpiamais archyvais), aukštos kvalifikacijos profesionalūs kurčiųjų menininkai, tokie kaip aš, dirbantys girdintiesiems pritaikytose sistemose, prigyja santykinai retai.

Tai lemia ribotos galimybės, sisteminės kliūtys, diskriminacija ir nuolatinis poreikis laviruoti bei priešintis audizmui ir priespaudai.“

„Kuo užsiėmusi dabar? Šiuo metu dalyvauju įspūdingame pastatyme „Mercury Rising“ dirbdama kartu su žinomu choreografu Jefta Van Dintheriu, kur gestų kalbą transformavome į abstrakcijos formą. Šis spektaklis keliauja po pasaulį ir tai tęsis dar kelerius metus. Tuo pat metu „1s1 Theatre“ rengiame du naujus projektus, o spektaklio „To A Flame“ pasaulinė premjera numatyta rugsėjo pabaigoje. Tarp šių darbų ir toliau mokau, kuriu bei skaitau pranešimus – visa tai tam, kad skatinčiau teigiamus pokyčius mene ir visuomenėje.

MRF MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Vilniaus architektūros festivalis pirmą kartą pristato kurčiųjų namus

Ypatinga žinia – unikalusis Lietuvos kurčiųjų draugijos (LKD) pastatas, esantis Šv. Kazimiero g. 3, šiemet pirmą kartą oficialiai įtrauktas į prestižinio architektūros festivalio „Open House Vilnius“ programą. Už šią neeilinę galimybę, pastato atvėrimą ir kruopštų jo istorijos prikėlimą esame nuoširdžiai dėkingi „Open House Vilnius“ entuziastei, profesionaliai gidei bei žurnalistei **Donatai BANIŪNIENEI**.

„Akiračio“ inf.

Būtent D. Baniūnienės asmeninė iniciatyva, meilė šiai erdvei ir milžiniškas tiriamasis darbas archyvuose leido LKD namams tapti vienu iš laukiamiausių šių metų festivalio debiutantų.

Šis istoriniu bei kultūriniu požiūriu neįkainojamas pastatų kompleksas pagaliau atvėrė duris ir plačiajai visuomenei, leisdamas iš arti pajusti gotikos, baroko ir vėlyvojo modernizmo sinergiją (apjungtą jėgą – *red.*).

Kas yra festivalis „Open House Vilnius“?

„Open House Vilnius“ – tai ne tiesiog paprastas kultūrinis savaitgalis, o sostinės tradicija tapusi atviros architektūros šventė, kurią VšĮ „Architektūros fondas“ sėkmingai puoselėja nuo 2015 metų. Šio unikalaus renginio idėja gimė dar 1992 metais Londone, siekiant suartinti visuomenę su ją supančia urbanistine aplinka, o bėgant metams šis judėjimas išplito po dešimtis pasaulio didmiesčių.

Festivalio esmė labai paprasta, tačiau gili: vienam savaitgaliui mieste duris atveria pastatai, kurie kasdienybėje yra sunkiai prieinami arba visiškai uždari visuomenei. Tai objektai, pasižymintys išskirtine architektūros kokybe, intriguojančia praeitimi bei didele svarba Vilniaus miesto bendruomenių identitetui.

Festivalis – gyvas įrodymas, kokią galią turi bendruomeniškumas ir pasiaukojantis darbas.

„Open House Vilnius“ yra įgyvendinamas savanorišku pagrindu. Šiemet prie jo organizavimo, koordinavimo ir ekskursijų vedimo prisidėjo įspūdingas, daugiau nei 400 bendraminčių būrys.

Šių metų gegužės 16–17 d. vykusiame renginyje dalyvavo net 70 sostinės objektų, iš kurių

Būsimosios kurčiųjų buveinės erdvių ambasadorės. Jas apmokė Donata Baniūnienė.

LKD archyvo nuotr.

Šv. Kazimiero g., deš. – arkinis įėjimas į LKD pastato kiemelį.

Lietuvos kurčiųjų draugijos pastatas Vilniuje šiemet dalyvauja garsiame architektūros festivalyje. Šis pastatas yra Šv. Kazimiero gatvėje, numeris 3. Gegužės 16 ir 17 dienomis čia vyko nemokamos ekskursijos. Lankytojai galėjo pamatyti senus gotikinius rūsius, gražius medinius laiptus, išskirtines freskas ir ypatingo grožio šviestuvus. Už šią gražią šventę dėkojame gidei **Donatai Baniūnienei**.

Vilniaus architektūros festivalis pirmą kartą pristato kurčiųjų namus

„Akiračio“ nuotr.
Ekskursantai po rūsio skliautais.

12 pastatų šiemet debiutuoja pirmą kartą. Tarp šių keliolikos išskirtinių naujokų – ir Lietuvos kurčiųjų draugijos pastatas Šv. Kazimiero gatvėje. Prieš renginį buvo tikimasi, kad kurčiųjų buveinę aplankys, ją pamatys, apie ją išgirs ir neabejotinai ją pamils daugiau kaip pusė tūkstančio vilniečių bei miesto svečių.

Donata Baniūnienė: žurnalistė, atvėrusi LKD namų duris visuomenei

Už tai, kad LKD pastatas šiandien atsidūrė tarp geriausių Vilniaus architektūros perlų, turime dėkoti licencijuotai gidei Donatai Baniūnienei. Jos kasdienis profesinis kelias driekiasi Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus viešojoje bibliotekoje, kur ji eina Skaitytojų aptarnavimo centro vadovės pareigas.

Tačiau užvėrusi bibliotekos duris, Donata jau devynerius metus savo širdį atiduoda „Open House Vilnius“ judėjimui. Pradėjusi nuo savanorystės, vėliau tapusi mentore, pastaruosius ketverius metus ji kasmet atranda vis naują festivalio pastatą, jam pati viena sukuria išsamų ekskursijos tekstą, apmoko savanorius gidus ir pati veda lankytojus istorijos labirintais.

Sąsaja tarp gidės ir mūsų pastato užsimezgė 2025 metų rudenį, kuomet D. Baniūnienė apsilankė Kultūros paveldo dienų renginiuose ir sudalyvavo ekskursijoje, kurią tuomet vedė Ramunė Končiūtė-Buikauskienė. Tai buvo meilė iš pirmo žvilgsnio.

Donatą akimirksniu sužavėjo įspūdinga pastato istorinė raida, tačiau didžiausią estetinį susižavėjimą jai sukėlė senieji mediniai laiptai bei labai gražūs šviestuvai. Apkeliavusi dešimtis išskirtinių pastatų, tokių laiptų ji prisipažįsta nemačiusi niekur kitur.

Vedama šio susižavėjimo, Donata pati asmeniškai pasiūlė LKD pastatą festivalio organizatoriams. Šiems susisiekus su LKD vadovybe, buvo gautas džiugus sutikimas bendradarbiauti. Tuomet prasidėjo alinantis, bet neįtikėtinai vaisingas gidės darbas.

Siekdama sukurti 45 minučių trukmės pažintinį maršrutą, Donata šapelis po šapelio rinko informaciją. Ji pradėjo nuo Kultūros vertybių registro, o vėliau pasinėrė į gilius tyrinėjimus net trijuose skirtinguose archyvuose.

Vilniaus regioniniame valstybės archyve ji išstudijavo visas 1974–1982 metų pastato rekonstrukcijos bylas, vartė originalius architektų brėžinius, skaitė jų pastabas bei ataskaitas. Kultūros paveldo departamento Paveldosaugos bibliotekoje ir jos Dokumentų fonde D. Baniūnienė gilinosi į archeologinius tyrimus, istorines ataskaitas bei archyvines nuotraukas.

Šis milžiniškas profesionalės darbas ne tik padėjo suformuoti ekskursiją, bet ir leido surinkti naujausius istorinius faktus, kurie sugriovė senus, dar sovietmečiu suformuotus mitus apie šią vietą.

Šv. Kazimiero g. 3: gyvasis Vilniaus istorijos metraštis

Šv. Kazimiero gatvės 3-uoju numeriu pažymėtas pastatas yra tikras Vilniaus urbanistinės raidos metraštis, kuriame kiekviena siena, niša ar rūsio skliautas reprezentuoja vis kitą epochą. Tai unikalus architektūrinis ansamblis, kuriame, kaip teigia architektūros žinovai, viduramžių gotika, didingas barokas ir subtilus klasicizmas nekonfliktuoja, o harmoningai susilieja su XX a. vėlyvojo modernizmo estetika (grožiu).

Šis pastatas įtrauktas į Kultūros vertybių registrą, o jo unikalumas – jog per šimtmečius sugebėjo išlaikyti savo gyvąją socialinę funkciją – nuo didikų rezidencijos ir globos draugijų iki gyvybingo kurčiųjų bendruomenės kultūros centro.

D. Baniūnienė istorines žinias apie pastatą pagilino, praplėtė ir patikslino. Gidė davė sutikimą šia informacija pasidalinti su mūsų skaitytojais. Laukite daugiau naujienų!

(Bus daugiau)

MRF MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

„Bronzinių žvaigždučių“ skleidžiama šviesa vis ryškesnė

Po surengtų tradicinių Lietuvos jaunųjų sportininkų „100 sporto žvaigždžių“ rinkimų, kuriuos organizavo LRT televizija ir Lietuvos sporto federacijų sąjunga (LSFS), paaiškėjo, kad į bronzinį 60-uką pateko ir trys mūsų jaunieji talentai – badmintonininkai **Aurelija RAMANECKAITĖ**, **Marija RIMKUTĖ** ir **Tadas RIMKUS**. Jiems įteiktos bronzinės žvaigždutės su sertifikatais.

Nijolė KRASNIAUSKIENĖ

Momentas, dėl kurio verta kovoti: Marija ir Aurelija.

2025 m. A. Ramaneckaitė ir M. Rimkutė tapo Europos kurčiųjų badmintono čempionato moterų dvejetų grupės nugalėtojomis, o T. Rimkus, atstovaudamas Lietuvos rinktinei, kartu su kitais komandos nariais kurčiųjų deflimpinėse vasaros žaidynėse Japonijoje užėmė 5–8 vietas.

Šiandien jaunieji kurčiųjų talentai, jų mamos bei Lietuvos kurčiųjų badmintono rinktinės vyriausiasis treneris Donatas Narvilas yra „Akiračio“ pašnekovai.

Marija tiki: trauma paveikė dabartį, bet ne ateitį

Marija Rimkutė (18) badmintoną prisijaukino būdama 8 metų amžiaus. Na, o šiemet sportininkė – dvyliktokė. Prieš akis – valstybiniai egzaminai ir profesinio kelio pasirinkimo iššūkis. Tad logiška klausti: kas jai yra prioritetas – mokslai ar sportas? Atsako nedvejodama, tarsi ir pati apie tai būtų svarsčiusi. Teigia, kad jei tokio klausimo būtų sulaukusi 2025 m. spalį, nedvejodama būtų sakiusi, kad svarbiausias tikslas – gerai pasirodyti 2025 metų deflimpiadoje. Tačiau prieš pat kurčiųjų žaidynes sportininkė patyrė traumą. Vietoje kelionės į Tokiją, teko gultis ant operacinio stalo.

„Buvo sunku ir fiziškai, ir emociškai. Juk rimtai ruošiausi, daug treniravausi ir per akimirką viskas sugriuvo, – neslepia išgyvenimų pašnekovė. – Kaip parodė įvykis, sporto karje-

Tadas – kovotojas iki galo.

Komandos dvasia.

Pertraukėlė: trenerio Donato Narvilo patarimai.

Badmintonininkai su klausos negalia **Marija Rimkutė**, **Tadas Rimkus** ir **Aurelija Ramaneckaitė** dėl savo jauname amžiuje pasiektų aukštų sporto rezultatų buvo apdovanoti bronzinėmis žvaigždutėmis. Jaunuoliai, jų mamos ir treneris **Donatas Narvilas** pasakoja apie jų sportinį kelią ir pasiekimus.

ra gali nutrūkti netikėčiausiu metu, o įgytas išsilavinimas visada lieka su žmogumi. Tad mano atsakymas būtų: tarp sporto ir mokslų turi būti balansas.“

Vasario viduryje į badmintono aikštelę grįžusi sportininkė neabejoja dėl savo sportinės ateities. Tik dabar daug dėmesingesnė savo sveikatai. Treniruočių krūvius atsakingai parenka ir jos treneris D. Narvilas.

Teiraujamės, ar dar kam nors, be pamokų ir treniruočių, dvyliktokės Marijos dienoje lieka laiko? „Mėgstu skaityti, dėlioti dėliones, keliauti, pasibūti gamtoje, važinėti mašina, ypač naktimis, kai gatvės ištuštėja“, – vardija pomėgius mergina. Įdomu, kad Marijai neseniai sukako 18 m., bet ji jau sukaupusi 3 metų vairuotojos stažą. Nuo 16 metų, įgijusi AM vairuotojo teises, vairavo mikroautomobilį, o dabar yra visateisė ratuota eismo dalyvė, turinti B klasės vairuotojos pažymėjimą.

Tadas – Lietuvos badmintono ateitis

Tadui Rimkui (14), kaip ir jo seseriai, tėvai vaikystėje sudarė galimybes „pasimatuoti“ daugybę sporto šakų ir jis išbandė faktiškai viską, kas buvo prieinama kurtiesiems Klaipėdoje. Labai gerai sekėsi baseino takeliuose ir tėvai atžalos ateitį siejo su plaukimu. Tačiau sūnus pasirinko badmintoną. Rimkų šeima gerbia savo vaikų nuomonę. Ir nuo tada – jau 7 metai, kai trunka vaikino draugystė su badmintono rakete.

Prieš metus apie Tadą, kaip vieną jauniausių pagal amžių į Lietuvos girdinčiųjų badmintono rinktinę U-17 prasibrovusių klausos negalią turinčių sportininkų, LKSK sukūrė filmuką. Malonu šiandien su skaitytojais pasidalinti dokumentinės juostos QR kodu.

Spartus Tado progresas, ryžtingas charakteris lėmė, kad rinktinės narei seseriai Marijai patyrus traumą, jis tapo pagrindiniu pretendentu pakeisti ją Lietuvos deflimpinės rinktinės sudėtyje 2025 m. kurčiųjų žaidynėse. Jaunasis talentas dalijasi įspūdžiais iš Tokijo.

„Žiauriai patiko, – entuziastingai pasakoja. – Tai buvo mano pirmos tokio aukšto rango varžybos, prizinių vietų tikėtis negalėjau, tai įtampa neslėgė. Tik pirmomis akimirkomis, kol pripratau prie aikštės, labai jaudinausi. Iš tikrųjų, ten viskas buvo kitaip nei yra Lietuvoje: salės aukštis, erdvės pojūtis, bet žaisti buvo tikras malonumas!“

Jaunąjį deflimpietį mama Kristina Rimkienė vėliau pavadins „tikru diplomatu“, gebantį sukurti pozityvų ryšį ir su raketės bičiuliais, ir su treneriais. Tadas apie tai pasakė savais žodžiais: „Ir kurčiųjų badmintono rinktinės vyriausiasis treneris D. Narvilas, ir girdinčiųjų rinktinės U-17 treneriai Povilas Bartašius ir Mindaugas Maule yra labai geri treneriai.“

Kai kalbame apie badmintoną, pašnekovo akys tiesiog dega azartu, prakalbus apie mokslus – pastebimai prigęsta. Mokytis, akivaizdu, jam nelabai patinka. „Tačiau reikia dėl ateities“, – su tėvų nuomone sutinka vaikinas. Pagal šeimos susitarimą, Tado pomėgiai (aišku, teigiami) niekaip nevaržomi, kol mokslo balų vidurkis yra 8. Ir vaikinas šį reikalavimą beveik visada „atitinka“.

Naujausi T. Rimkaus pasiekimai sporte: Lietuvos vaikinų dvejetų U-17 čempionas (kartu su Roku Krūminu). Lietuvos girdinčiųjų čempionate U-19 – mišrių dvejetų bronzos medalio laimėtojas (su A. Ramaneckaite). Netrukus Tadui teks pasitikrinti ir reitingus tarp kurčiųjų: vasarą laukia Europos kurčiųjų jaunimo žaidynės Vokietijoje.

Aurelija – Lietuvos moterų dvejetų čempionė

Aurelija Ramaneckaitė (17), trečioji kalbinta „bronzinė žvaigždutė“ – iš tikrųjų pati didžiausia žvaigždė. Aurelija – šiųmetė Lietuvos suaugusiųjų badmintono moterų dvejetų varžybų čempionė (su porininke Jorūne Šalnaite)! Mergina atstovauja „Capital Badminton Club“ (CBC). Jos progresu girdinčiųjų rinktinėje rūpinasi treneriai Mindaugas Dagilis ir Nitesh Yadav. Fizinio pasiruošimo klausimais padeda Arnas Mažuika.

Badmintonininkė pasakoja apie savo treniruočių kasdienybę, o atrodo tarsi švęstų nesibaigiančią gyvenimo šventę. Abejonių, kad badmintonas užima svarbiausią vietą A. Ramaneckaitės gyvenime, nebelieka nuo pirmo jos ištarto sakinio.

Sportininkė – vienuoliktokė. Teigia, kad mintis apie kitąmet laukiančius valstybinius egzaminus, būsimos profesijos pasirinkimą stumia į ateitį. Šiandien gyvena badmintonu, o jei lieka laiko nuo treniruočių, mėgaujasi bendravimu su draugais, kino filmais ir kelionėmis.

Raketę mergaitei į rankas įdavė mama Jelena Ramaneckienė, buvusi profesionali badmintonininkė, Lietuvos rinktinės narė. „Neturėjau tikslo iš mergaitės užauginti badmintonininkę. Tiesiog, kol pati būdavau aikštelėje, dukrą reikėjo kažkuo užimti. Iš pradžių buvo daug abejonių, bet laikui bėgant pamačiau, kad ši sporto šaka Aurelijai patinka“, – prisiminė mama.

„Na, o šiandien badmintonas mano dukros gyvenime – daugiau negu sportas. Ji – kovotoja iki galo. Matau joje tiek valios ir užsispyrimo, jog tikiu, kad ji pasieks, ko iš tikrųjų nori“, – dalinasi J. Ramaneckienė.

2022 m. A. Ramaneckaitė debiutiniame jai Europos kurčiųjų jaunimo badmintono čempionate kartu su M. Rimkute iškovojo merginų dvejetų sidabrą, o kurčiųjų suaugusiųjų įskaitoje pelnė komandinį auksą.

2025 m. duetas tapo Europos kurčiųjų moterų dvejetų čempionėmis. Ir atrodė, kad sportininkių beveik neįmanoma sustabdyti. Deja, Marijos trauma pristabdė. Ponia Jelena atvirauja, kad ji skaudėjo ne tik Marijai. „Verkėme visos Rimkų ir Ramaneckų moterys“, – sako pašnekovė.

Tiesa, merginoms ne visada sekėsi taip gerai sutarti. Anksčiau tarp žaidėjų, prasitarė mamos, virė muilo operos herojų vertos aistros. Tai viena, tai kita, o dažniausiai abi, grįžusios iš treniruočių stovyklų (susitinka tik stovyklose, nes Aurelija yra vilnietė, o Marija ir Tadas – klaipėdiečiai) namo, numesdavo raketes, pareiškusios, kad daugiau poroje nežais. Tačiau baigėsi paauglystė ir dabar abi žaidėjos yra draugės ne tik aikštelėje, bet ir už jos ribų.

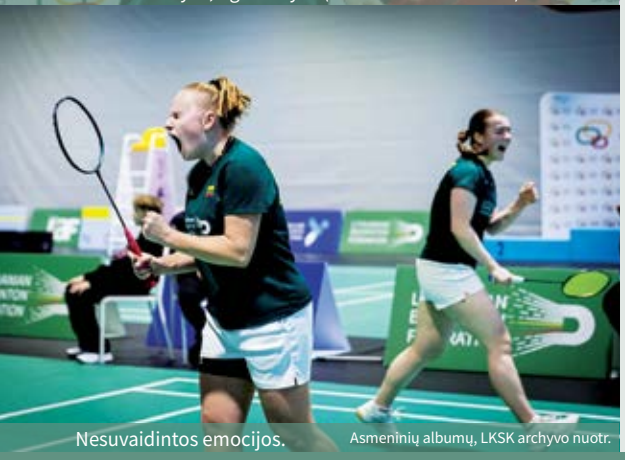
Šiemet jos dar kartą draugystės tvirtumą pasitikrins vasaros kelionėje į užsienį. Ar bereikia sakyti, kad sportininkių šeimos lengviau atsikvėpė?..

Aurelija: akrobatika ore.

Dvi sportininkės – vienas tikslas.

Auksas dantyse, ugnis akyse (deš.– Jorūnė Šalnaitė).

Nesuvaidintos emocijos. Asmeninių albumų, LKSK archyvo nuotr.

Bronzinių žvaigždučių laimėtojai: Aurelija Ramaneckaitė, Tadas Rimkus, Marija Rimkutė.

„Bronzinių žvaigždučių“ skleidžiama šviesa vis ryškesnė

Treneris savo auklėtinių perspektyvomis neabejoja

Donatas Narvilas, LKSK nacionalinės badmintono rinktinės vyriausiasis treneris, 2025 m. kurčiųjų žaidynes prisimena kaip neišsipildžiusių deflimpinių vilčių metą, be džiaugsmo. „Marijos trauma išmušė iš vėžių, – sako. – Komandai teko žaisti nepilnos sudėties, Aurelijai moterų dvejetų varžybose – su kita traumuota žaidėja.“

Kad atitrūktume nuo slogių išgyvenimų, smalsauju, ar LKSK sprendimas, vietoj M. Rimkutės, į žaidynes išsiųsti T. Rimkų, pateisino lūkesčius ir kuo badmintono kortai Japonijoje taip sužavėjo vaikinuką?

Treneris į ragelį šypsosi ir atsakymą pradeda nuo antro klausimo: „Tose pačiose Tokijo badmintono aikštelėse vyko ir olimpiečių startai. Ypatingas jausmas mėgautis taip puikiai pritaikyta badmintonui erdve. Suprantama, kad Tadui tai buvo neeilinė patirtis. Jis – talentingas ir protingas vaikas, dalyvavimas tokio lygio varžybose jam tapo žingsniu į priekį ir labai motyvavo. Galiu pagirti jį: nepaisant savo jauno amžiaus, jis deflimpiadoje kovojo kaip lygus su lygiais su gerokai vyresniais už save varžovais.“

„Aureliją treniruoju tik treniruočių stovyklose. Tai taip pat labai atkakli ir talentinga žaidėja. Galiu tik patvirtinti, kad mūsų tarpusavio ryšys ypač stiprus ir geras.“

„Mano darbo stažas – 15 metų. Mariją treniruoju nuo mažens, esu pripratęs ir nejaučiu jokio skirtumo nuo kitų auklėtinių“, – paaiškina pašnekovas, pasiteiravus, ar darbas su kurčiaisiais turi specifinių bruožų. Tiesa, atskleidžia, kad ir su Marija, ir su Ignu Rezniku (dar vienas kurčiasis badmintonininkas) yra sukūrę „sutartinę bendravimo ženklais sistemą“.

Treneris šiek tiek susirūpinęs, kad Marijai nepavyksta taip greitai, kaip jiedu tikėjosi, grįžti į įprastinį žaidimo ritmą, tačiau kitų metų varžyboms, tiki, žaidėja jau bus pasirengusi.

Apie visus kartu jaunuosius bronzinių žvaigždučių laimėtojus treneris sako, kad jie „sunkiai dirba ir visi turi labai geras perspektyvas“. Kadangi jų yra mažai, treniruotes D. Narvilas jiems rengia kartu su girdinčiaisiais. „Kartais gal net iš jų reikalauju daugiau nei iš girdinčiųjų“, – prisipažįsta. Susidomėjus, kam to reikia, tik nusijuokia, bet intriguoja, kad ir kurtieji žaidėjai jo to paties teiraujasi.

MRF MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Akiratis

Indeksas 0002
UŽEIKITE, SKAMBINKITE, RAŠYKITE
Šv. Kazimiero g. 3, LT-01303 Vilnius
Telefonas pasiteirauti (8 5) 261 5593
El. p. redakcija@lkd.lt

Redaktorė
Nijolė KRASNIAUSKIENĖ
ISSN 1648–5882
Maketavo
Judita ŠPOKAUSKIENĖ

Ofsetinė spauda. 3 sp. l.
Tiražas 600 egz.
Spausdino BĮ UAB „Baltijos kopija“
Kareivių g. 13B LT-09109 Vilnius
Užsakymas 68030.

Projektą „Akiratis“ – žinių ir dialogo erdvė kurčiųjų bendruomenei“ iš dalies, 30 000 eurų suma, finansuoja MRF.
MRF MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Rašiniai trumpinami redakcijos nuožiūra. Rankraščiai negrąžinami, nesaugojami.
Laikraštyje spausdinamų straipsnių bei laiškų autoriai išsako savo, o ne redakcijos nuomonę.